

ZIELONY RAPORT

Analiza sposobu ochrony drzew
w procesach inwestycyjnych
oraz jakości nasadzeń zastępczych
w Warszawie

„Zielony raport. Analiza sposobu ochrony drzew w procesach inwestycyjnych, oraz jakości nasadzeń zastępczych w Warszawie” został przygotowany przez Fundację alter eko w ramach projektu „Zoom na zieleń” dofinansowanego ze środków Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich.

Copyright© Fundacja alter eko, Warszawa 2016

Redakcja: Daniela Grzezińska, Magdalena Krajewska

Autorzy: dr inż. Marzena Suchocka, Mariusz Krynicki, Daniela Grzezińska

Opracowanie graficzne i skład: Kamila Musiatowicz

Autorzy fotografii i rysunków: Daniela Grzezińska, Magdalena Krajewska

Wydawca:

Fundacja alter eko

ul. Trębacka 3

00-074 Warszawa

Nakład: 200 szt.

ISBN: 978-83-435899-1-2

Wydrukowano na papierze ekologicznym

Wersja elektroniczna publikacji jest dostępna na stronie: www.altereko.pl

Projekt „ZOOM na zieleń” dofinansowany ze środków
Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich

www.zoomnazielen.altereko.pl

●●● Zielony raport ●●●

Analiza sposobu ochrony drzew w procesach inwestycyjnych oraz jakości nasadzeń zastępczych w Warszawie

W ciągu ostatnich 5 lat, w Warszawie, wyciętych zostało ponad 110 tysięcy drzew (dane z 2016r. z Biura Ochrony Środowiska w Warszawie). Oznacza to, iż dziennie w stolicy znika aż 60 drzew. W zamian za usunięte drzewa posadzonych zostało 50 tysięcy sztuk, czyli ponad 60 tysięcy drzew zniknęło, a ich strata nie została w żaden sposób zrekompensowana. Dodatkowo, drzewa które są nasadzane, często są słabej jakości, niedostosowane do ciężkich miejskich warunków.

W publikacji **„Zielony raport. Analiza sposobu ochrony drzew w procesach inwestycyjnych oraz jakości nasadzeń zastępczych w Warszawie”** przyjrzelśmy się zarówno wnioskowi i decyzjom na wycinkę drzew w procesach inwestycyjnych, jak i sprawdziliśmy, w terenie, stan nasadzeń zastępczych posadzonych w wyniku decyzji administracyjnych. Zdiagnozowaliśmy najważniejsze problemy i sformowaliśmy rekomendacje, których wdrożenie może przyczynić się do poprawy poziomu ochrony drzew przed wycinką, oraz jakości nasadzeń zastępczych. Dodatkowo przeanalizowaliśmy sposób zarządzania terenami zieleni miejskiej w Warszawie, w celu wypracowania rekomendacji służących m.in. włączaniu mieszkańców w gospodarowanie lokalnymi przestrzeniami zieleni.

Życzymy inspirującej lektury,
Zespół Fundacji alter eko i projektu „ZOOM na zieleń”

Spis treści

Rozdział I - Nasadzenia zastępcze – analiza czynników stresowych oraz działania zwiększające szanse przeżycia drzew ----- 4

- Cel. Zakres. Metodyka - 4
- Oparzeliny - 7
- Wandalizm - 7
- Remonty i przebudowy w sąsiedztwie
nowo sadzonych drzew - 8
- Uszkodzenia mechaniczne - 8
- Brak mis - 9
- Za głębokie sadzenie - 9
- Niewłaściwe wiązanie drzew - 10
- Paliki, które łamią drzewa - 10
- Zagęszczenie gleby / pH - 10
- Zasolenie - 12
- Susza - 12
- Zestawienie drzew - 13
- Wnioski - 16

Rozdział II - Analiza skuteczności funkcjonowania przepisów o ochronie drzew oraz kompensacji przyrodniczej w procesach inwestycyjnych ----- 18

Część A - Analiza skuteczności funkcjonowania przepisów o kompensacji przyrodniczej w procesach inwestycyjnych - 18

- Cel. Zakres. Metodyka - 18
- Analiza wydanych decyzji zezwalających
na usunięcie drzew i krzewów – 19
 - Procedury prowadzące do usunięcia
drzew i krzewów - 19
 - Przyczyny różnic w jakości
wydawanych decyzji - 20
 - Zdiagnozowane błędy i naruszenia
w decyzjach - 21
 - Pozytywne przykłady w postępowaniach
o wydawanie zezwoleń - 28

Część B - Sprawdzenie działań podejmowanych przez urzędników dla ochrony drzew w dużych procesach inwestycyjnych na terenie m. st. Warszawy - 29

- Zakres. Metodyka - 29
- Zdiagnozowane błędy i nieprawidłowości - 30
 - Protokoły z oględzin w terenie - 30
 - Decyzje - 30
 - Postępowanie - 32
- Rekomendacje - 33

Rozdział III - Monitoring sposobu utrzymywania i pielęgnacji zieleni miejskiej na przykładzie 10 losowo wybranych parków, skwerów i zieleńców ----- 35

- Cel. Zakres. Metodyka - 35
- Nadzór nad terenami zielonymi - 36
- Utrzymywanie i pielęgnacja
terenów zieleni - 36
- Partycypacja mieszkańców
w gospodarowaniu terenami zieleni - 37
- Główne problemy związane
z zarządzaniem i utrzymaniem
terenów zieleni - 37
- Rekomendacje i rozwiązania służące
poprawie zastanej sytuacji - 38

Załączniki ----- 39

- Zestawienie inwestycji
z nasadzeniami zastępczymi - 39
- Tabela z zestawieniem 10 dużych
wycinek inwestycyjnych realizowanych
na terenie Warszawy
w ciągu ostatnich 5 lat - 42

Nasadzenia zastępcze

– analiza czynników stresowych oraz działania zwiększające szanse przeżycia drzew

Cel

Cele monitoringu:

- sprawdzenie jakości wykonywanych nasadzeń oraz aktualnego stanu drzew posadzonych w ramach nasadzeń zastępczych wynikających z decyzji na wycinkę drzew w sprawach związanych z inwestycjami na terenie m.st. Warszawy;
- zdiagnozowanie i opisanie głównych problemów związanych z nasadzeniami zastępczymi;
- sformułowanie rekomendacji i rozwiązań służących poprawie zastanej sytuacji.

Zakres

Monitoringiem objętych zostało 14 nasadzeń zastępczych wykonanych w związku z inwestycjami zrealizowanymi w 6 dzielnicach Warszawy. Łącznie sprawdzono 288 sztuk drzew, z czego dokładnie opisano 39 drzew – po 2 lub 3 drzewa z każdej inwestycji. Sprawdzono 10 nasadzeń związanych z realizacją inwestycji przeprowadzanych przez deweloperów i podmioty prywatne, oraz 4 inwestycje miejskie i publiczne, związane z przebudowami i remontami dróg, uczelni, szkół i przedszkoli.

Metodyka

Nasadzenia wybrane zostały na podstawie decyzji na wycinkę drzew uzyskanych z wydziałów ochrony środowiska poszczególnych dzielnic Warszawy. Wybrane nasadzenia charakteryzowały się ogólną dostępnością drzew, tzn. znajdowały się np. przy ciągach komunikacyjnych, na osiedlach nieogrodzonych lub przed osiedlami, na terenie szkół i przedszkoli. Kolejnym kryterium wyboru było uzyskanie od wydziału ochrony środowiska dokumentacji lub informacji o dokładnym miejscu wykonania

nasadzeń (zdarza się, iż drzewa sadzone są w zupełnie innym miejscu niż przeprowadzana jest wycinka). Większość wybranych nasadzeń wykonano ponad 3 lata temu, czyli badania dokonano w czasie, gdy powinny być już przeprowadzone postępowania sprawdzające, czy drzewa zachowały żywotność, a tym samym stwierdzające umorzenie bądź wymagalność odroczonej opłaty za wycinkę drzew (w przypadku gdy opłata była naliczana). Każde nasadzenia zostały sprawdzone w terenie, dokładnie opisane i udokumentowane na fotografiach. Praca ta opierała się na formularzu do realizacji monitoringu przygotowanym przez specjalistę w dziedzinie oceny drzew – wg formularza opisano 39 drzew, co pozwoliło na zdiagnozowanie problemów. Dodatkowo w 14 nasadzeniach oceniono wszystkie posadzone i zlokalizowane drzewa **w skali Roloffa**, co pozwoliło na dokonanie ogólnej oceny jakości nasadzeń zastępczych wykonywanych w Warszawie.

Skala oceny posiada pięć stopni:

- **zerowy:** eksploracji, czyli niezakłóconego wzrostu i dynamicznego rozwoju (intensywny rozwój korony),
- **pierwszy:** degeneracji, czyli spowolnienia wzrostu, obniżonej dynamiki i zachwianej witalności (osłabiony rozwój korony),
- **drugi:** stagnacji, czyli zahamowanego lub bardzo spowolnionego wzrostu i wyraźnej obniżonej witalności (brak rozwoju korony),
- **trzeci:** rezygnacji, czyli całkowicie zahamowanego wzrostu i silnie obniżonej witalności oraz zamierania (zamieranie korony),
- **czwarty:** faza martwego drzewa

Opis nasadzeń

Drzewa na terenach miejskich żyją w utrudnionych warunkach i narażone są na wiele czynników stresowych, często oddziałujących jednocześnie. W szczególnie trudnej sytuacji są drzewa nowo sadzone, które po posadzeniu wymagają okresu pielęgnacji niezbędnego do adaptacji i prawidłowego rozwoju. Przegląd nasadzeń

zastępczych na wytypowanych inwestycjach wykazał, że drzewa sadzone są w prawidłowy sposób, zidentyfikowane zostały natomiast sytuacje problemowe lub zagrożenia zmniejszające szanse roślin na długi, bezpieczny rozwój. Poniżej przedstawiono opis sytuacji prawidłowych oraz zagrożeń dla rozwoju drzew zidentyfikowanych na terenie badanych inwestycji.

**Zestawienie inwestycji
z nasadzeniami zastępczymi - Załącznik nr 1**

ryc. 1 Prawidłowe nasadzenie zastępcze (Ul. Hery)

W trakcie badań duża część drzew posadzona była w prawidłowy sposób. Sadzono materiał roślinny o bardzo dobrej żywotności, gatunek dostosowany do warunków w których został posadzony, bardzo dobry gabaryt materiału szkółkarskiego, stosowano idealnie dopasowane paliki sięgające pod koronę drzew, wzmocnione poprzeczkami z prawidłowym wiązaniem szeroką taśmą (ryc. 1). Na zdjęciu widoczne są również duże misy, wyściółkowane korą, poprawiające warunki rozwoju korzeni drzew. Ponadto

zastosowano tu tablicę zabraniającą wprowadzania psów pod drzewa, co jest bardzo dobrą praktyką. W niektórych przypadkach pomimo spełnienia wymienionych warunków posadzono drzewa o formach w przyszłości mogących powodować problemy, jak konkurencyjne przewodniki (ryc. 2). Konary takich drzew w wieku dojrzałym mogą się rozłamywać, powodując zagrożenie dla ludzi i mienia.

ryc. 2 Zła forma materiału szkółkarskiego – konkurencyjne przewodniki mogą rozłamywać się w przyszłości (ul. Osiecka).

Oparzeliny

Problemem nowo sadzonych drzew mogą być oparzeliny pni (ryc. 3) lub pęknięcia mrozowe. Uszkodzenia te powstają w sytuacji, kiedy drzewa zabrane ze szkółki, gdzie miały ocieniony pień, sadzone są w miejscach wyeksponowanych na promienie słoneczne. Latem słońce powoduje zniszczenie kory i miazgi, zimą natomiast różnice temperatur pomiędzy nagrzanym pniem a zamrożonym drewnem mogą powodować pionowe pęknięcia. W obu przypadkach rana jest miejscem wnikania owocników grzybów pasożytniczych oraz organizmów chorobotwórczych. Zapobieganie tego typu uszkodzeniom polega na osłanianiu pni po posadzeniu matami lub ich malowaniu farbą. Przykładowo do celu ochrony przed uszkodzeniami termicznymi zarówno drzew nowo sadzonych jak i w przypadku kiedy pnie lub gałęzie drzew zostały odsłonięte, stosowana jest biała farba Arbo-flex, która po kilku latach znika z powierzchni pnia.

ryc. 3 Oparzeliny pnia drzewa (ul. Połczyńska).

Wandalizm

Część badanych drzew uległa zniszczeniu przez ich złamanie (ryc. 4a,b,c).

Metodą utrudniającą zniszczenie w miejscach narażonych na wandalizm jest zamontowanie solidnych palików wokół drzewa ale również posadzenie materiału szkółkarskiego o gabarycie, który trudno jest złamać. Drzewa o obwodzie pnia 20-25 cm są w dużym stopniu odporne na próby ich złamania.

ryc. 4 Złamane drzewo
a) przy ul. Połczyńskiej
b) przy ul. Osieckiej
c) na terenie szkoły przy ul. Wrzeciono.

Remonty i przebudowy w sąsiedztwie nowo zasadzonych drzew

Nowo sadzone drzewa nie mogą doświadczać czynników stresowych ponieważ zmniejszają one szanse na ich prawidłowy rozwój. Najbardziej obniżają szanse przeżycia uszkodzenia mechaniczne (obcięcie korzeni, uszkodzenie pnia lub korony) oraz zagęszczenie gleby potrzebnej w przyszłości do rozwoju korzeni drzewa (średnio jest to odległość 2 – 3 średnic korony drzewa). W tej strefie konieczna jest ochrona gleby.

ryc. 5 Uszkodzenia powodowane przez przebudowy i remonty przeprowadzane w nieprawidłowy sposób w sąsiedztwie drzew: drzewa będą miały osłabioną żywotność i mogą zamierać w perspektywie czasu na skutek uszkodzenia (teren przedszkola przy ul. Ostródzkiej).

Uszkodzenia mechaniczne

Uszkodzenia mechaniczne mogą być również powodowane przez zabiegi pielęgnacyjne – przykładowo bardzo groźne, bo poziome, uszkodzenia odziomka przez podkaszarki trawy (ryc. 6 a, b, c). Nawet płytkie uszkodzenia tego typu powodują przerwanie dróg przewodzenia znajdujących się tuż pod cienką korą drzewa (łyka przewodzącego asymilaty do korzeni i drewna wodę do korony). Uszkodzenie więcej niż połowy obwodu pnia powoduje iż drzewo z dużym prawdopodobieństwem obumrze. Innym groźnym rodzajem uszkodzeń są rany o zbyt dużej średnicy, szczególnie kiedy są one wykonywane po różnych stronach pnia na zbliżonej wysokości (ryc. 7). Infekcja przez grzyby pasożytnicze powoduje w dalszym rozwoju drzewa powstawanie rozkładu, dziupli i zwiększenie zagrożenia złamania czy wywrócenia się drzewa, dlatego młode drzewa nie powinny być cięte po posadzeniu. Należy sadzić uformowany już materiał szkółkarski, bez niezaleczonych ran.

ryc. 6 Brak misy skutkujący uszkodzeniem odziomka przy koszeniu.

a) ul. Połczyńska,

b) ul. Południowa,

c) bardzo poważne uszkodzenie młodej sadzonki przez podkaszarkę, zmniejsza szanse na przeżycie drzewa (ul. Południowa)

ryc. 7 Cięcie zbyt grubych gałęzi lub nieprawidłowe cięcie powoduje powstawanie rozkładu i w przyszłości zagrożeń ze strony drzew (ul. Jugosławińska).

Brak mis

Brak mis ułatwia powstawanie uszkodzeń w odziomku opisanych powyżej jednak ma inne negatywne skutki. Powierzchnia misy wymulczowana korą poprawia warunki rozwoju korzeni nowo sadzonych drzew: woda jest dłużej utrzymywana w glebie w obrębie bryły korzeniowej, mniejsze są wahania temperatury w tym rejonie, kora rozkładając się dostarcza substancji odżywczych do gleby (próchnica), która dodatkowo pomaga w zatrzymaniu wody dostępnej dla korzeni. Takie środowisko jest przyjazne dla organizmów glebowych – grzybów i bakterii symbiotycznych niezbędnych do

prawidłowego rozwoju systemu korzeniowego a przez to całego drzewa.

Za głębokie posadzenie

Problemem, który pojawia się sporadycznie, ale powoduje obumarcie drzewa odsunięte w czasie jest jego zbyt głębokie posadzenie. W takim przypadku korzenie drzewa cierpią na niedobór tlenu i powoli zamierają. Drzewa muszą być sadzone na głębokości na jakiej rosły w szkółce.

ryc. 8 Skutki za głębokiego sadzenia (teren szkoły przy ul. Wrzeciono).

ryc. 9 U nasady pnia poruszona gleba przez ruch przysypanego odziomka – jedna z oznak zbyt głębokiego sadzenia drzewa (teren szkoły przy ul. Wrzeciono)

Niewłaściwe wiązanie drzew

Wiązanie drzew jest potrzebne i wykonywane jest w celu utrzymania drzewa w pionie. Jednak wiązanie w nieprawidłowy sposób może być szkodliwe dla młodej sadzonki, szczególnie w przypadku kiedy wykonane będzie wąskim, nieelastycznym sznurkiem, który powoduje uszkodzenie tkanek przewodzących drzewa. Należy używać wiązań w postaci taśm o średnicy minimum 3 cm.

ryc. 10 Ślad po niewłaściwym wiązaniu drzewa (ul. Kasprowicza).

ryc. 11 Wiązanie drzewa odpowiednią taśmą (ul. Kasprowicza).

Paliki, które łamią drzewa

Natomiast, szczególnie w przypadku drzew o niewielkich rozmiarach ważne jest monitorowanie palików przez cały czas kiedy są one zamontowane. Paliki obluźnione, połamane, wyrwane nie asekurują drzewa, są natomiast obciążeniem dla pnia i systemu korzeniowego, co może prowadzić do obrywania rosnących korzeni lub złamania całego drzewa.

ryc. 12 Obluzowany palik obciążający drzewo (ul. Osiecka).

Zagęszczenie gleby/ nieodpowiednie pH

Jak już wspomniano powyżej warunki siedliskowe a szczególnie warunki glebowe warunkują sukces lub porażkę sadzenia nowych drzew. Szczególną rolę odgrywa tu nadmierne zagęszczenie gleby oraz podwyższone pH. Skutkiem obu tych czynników jest zamieranie drzew – korzenie nie rozwijają się poza dołem w którym zostały posadzone, ponieważ uniemożliwia to brak tlenu i bariera mechaniczna zagęszczonej gleby oraz/lub wysokie pH powodujące suszę

fizjologiczną (potrzebne składniki odżywcze są dostępne w glebie ale różnice w ciśnieniu osmotycznym uniemożliwiają korzeniom ich pobranie). W przypadku, kiedy warunki siedliskowe są barierą dla rozwoju korzeni konieczna jest modyfikacja siedliska polegająca na wymianie gleby na taką która ma właściwe dla rozwoju korzeni parametry lub w miejscach gdzie możemy spodziewać się ponownego zagęszczenia gleby - zastosowanie podłoży strukturalnych. Optymalne pH gleby dla rozwoju drzew kształtuje się pomiędzy 5,5 – 7,5. Jeżeli nie mieści się w wymienionym zasięgu, należy rozważyć jego modyfikację lub wymianę gleby. Natomiast jeżeli zagęszczenie gleby nie przekroczyło krytycznego stopnia (powyżej $1,4 \text{ g/cm}^3$ w glebie gliniastej i $1,8 \text{ g/cm}^3$ w piaszczystej), nie jest konieczna wymiana podłoża w systemie korzeniowym. Należy jednak zastosować mikoryzę w system korzeniowy drzewa. Jeżeli jest wyższa, należy wymienić glebę do głębokości 30 cm, pod nadzorem specjalisty ochrony drzew, który może zmodyfikować strefę i głębokość wymiany gleby adekwatnie do zasięgu systemu korzeniowego. Gleba planowana do nasadzeń zagęszczona w większym stopniu powinna być rozgęszczona lub wymieniona przed posadzeniem drzew.

ryc. 13 Zamieranie nowo sadzonych drzewa spowodowane wpływem zagęszczenia gleby i podniesionego pH (ul. Kasprowicza).

ryc. 14 Odrosty w dolnej partii pnia oznaka problemów w systemie korzeniowym.

ryc. 15 Ostatnie drzewo w szpalerze ma zapewnione za mało objętości gleby do korzenienia, gleba jest zagęszczona i zasolona. W tym przypadku, przy kumulacji stresów, istnieje potrzeba modyfikacji siedliska (ul. Osiecka).

Zasolenie

Nie tylko zasolenie gleby ma negatywny wpływ na żywotność drzew ale również szkodliwy jest aerozol solny rozpryskiwany zimą przez koła samochodów. Powoduje on uszkodzenia pąków i zniekształcenie przyrostów. Tworzą się wtedy kępiaste zakończenia gałęzi, tzw. „czarcie miotły” (ryc. 15). Natomiast zasolenie gleby może uwidaczniać się w zamieraniu (nekrozach) brzegów blaszek liściowych (ryc. 16, 17). Wskazane jest aby chronić drzewa, zarówno nowo posadzone jak i te istniejące, od negatywnego wpływu soli poprzez zaniechanie solenia w ich sąsiedztwie, osłony z mat lub owijanie koron geowłókniną na czas zimy, co z powodzeniem stosowane jest w Poznaniu.

ryc. 16 Wpływ aerozolu solnego – czarcie miotły w dolnej partii korony drzewa. (ul. Kasprowicza)

ryc. 17 Nekrozy brzegów blaszek liściowych grabów – wpływ zasolenia (ul. Jugosławiańska).

ryc. 18 Korona grabu o pokroju kolumnowym na Ursynowie z widocznymi skutkami zasolenia – drzewo rośnie na parkingu marketu w niewielkiej misie do której prawdopodobnie spychany jest śnieg.

Susza

Poważnym czynnikiem stresowym dla młodych drzew jest susza w mieście. Mała ilość powierzchni chłonnych pozwalających na retencję, podniesiona temperatura (Miejska Wyspa Ciepła), niedostateczne środki na pielęgnację powodują, że drzewa cierpią z powodu niedoborów wody i często z tego powodu obumierają.

ryc. 19 Zamieranie młodych jesionów z powodu suszy (ul. Potczyńska).

Zapewnienie nowo sadzonym drzewom optymalnej pielęgnacji polega głównie na ich podlewaniu w okresie minimum 3 lat po ich posadzeniu (optymalnie do 5 lat). Skuteczna pielęgnacja powinna polegać na zamontowaniu systemu nawadniającego lub rozwiązań nie gorszych niż worki nawadniające TREGATOR® ORIGINAL w wersji DoubleBag Setup* o pojemności 89l i konieczności napełniania jeden raz w tygodniu (ryc. 20). Tylko takie podejście zapewnia optymalne do rozwoju warunki i zwiększa szanse na przeżycie drzew. Alternatywą jest regularne, obfite podlewanie drzew (powodujące nasiąknięcie gleby do głębokości 40 cm) raz na tydzień w okresie wegetacyjnym oraz podwójne podlanie ich przed okresem zimowym. Takie podlewanie zajmuje dużo czasu i zazwyczaj jest problematyczne, dlatego zalecane jest podlewanie z wykorzystaniem worków.

ryc. 20 Worki pozwalające na efektywne podlewanie drzew przydrożnych.

Źródło: http://www.tregator.com/products/specs/TregatorOrig_SpecSheet.pdf

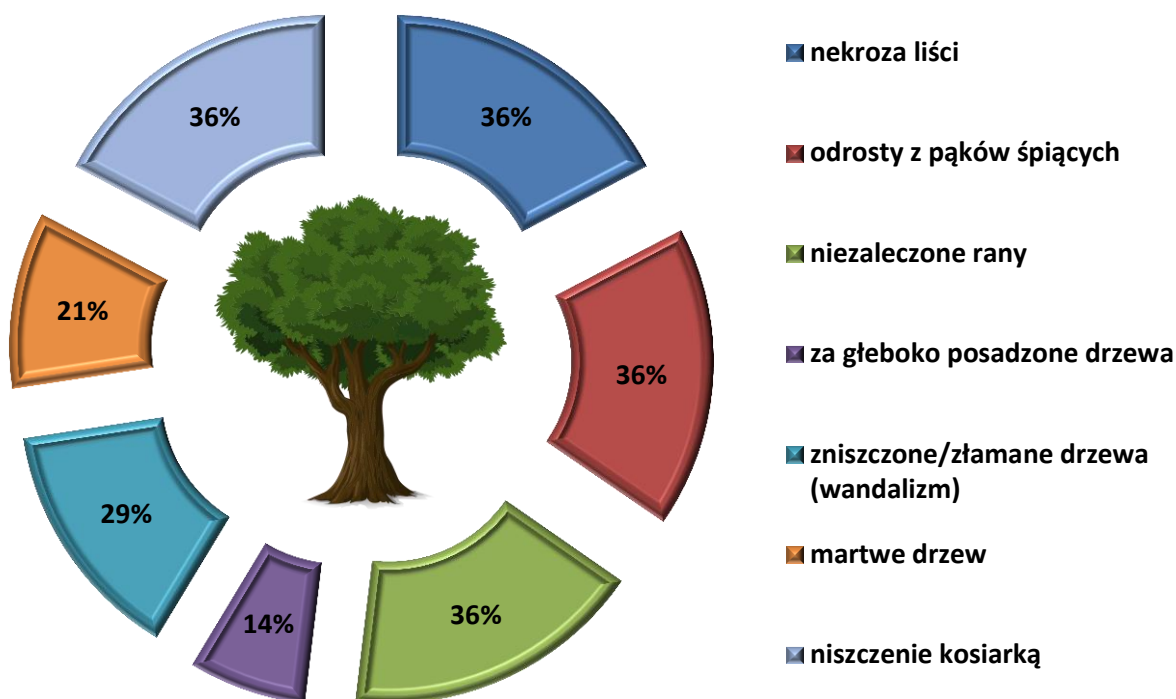
Zestawienie drzew

Przegląd drzew będących przedmiotem badań wykazał występowanie następujących problemów związanych z nimi: nekroz brzegów blaszek liściowych, występowanie odrostów z pąków śpiących, niezaleczonych ran. Odnotowano drzewa posadzone za głęboko, część z nich była zniszczona/złamana na skutek wandalizmu lub martwa. Odnotowano również niszczenie drzew kosiarką.

Najczęściej występowały niezaleczone rany, których nie powinno być na nowo sadzonych drzewach, odrosty z pąków śpiących, niszczenie odziomków kosiarką oraz nekrozy liści spowodowane warunkami siedliskowymi.

ryc. 21 Nasadzenia zastępcze (ul. Wóycickiego).

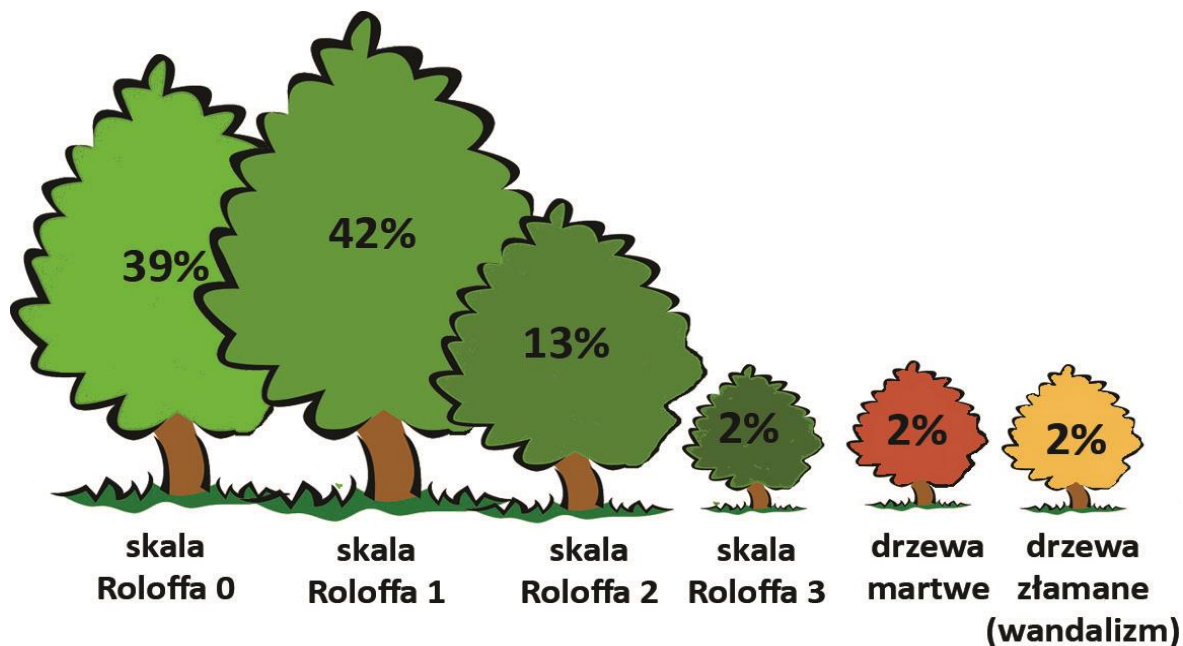
Ryc. 22 Zestawienie problemów dotyczących drzew w grupie badanych nasadzeń zastępczych.

Pomimo problemów opisanych powyżej prawie połowa ze wszystkich 288 drzew rosnących na badanych lokalizacjach jest w I razie Rollofa (lekko osłabiona żywotność) natomiast 38 % jest w fazie 0, czyli w bardzo dobrym stanie (ryc. 23). Idealną sytuacją byłaby taka, w której mielibyśmy wszystkie sadzone drzewa w bardzo dobrej kondycji (fazie 0). Wprowadzenie wspomnianych powyżej rozwiązań i dobrych praktyk wpłynęłoby na poprawę stanu i szans przeżycia drzew. Sytuacja ta jest poważna o tyle, że 19% drzew są to egzemplarze osłabione, drzewa które nie mają rokowań przeżycia lub martwe. Te drzewa prawdopodobnie obumrą w ciągu najbliższych lat. Natomiast 2% drzew zostało zniszczone na

skutek wandalizmu. Remedium w tym przypadku jest stosowanie większego materiału szkółkarskiego. Taka praktyka, wraz z zastosowaniem właściwych standardów pielęgnacji może być gwarancją sukcesu. W odniesieniu do składu gatunkowego należy zauważyć, że niektóre gatunki gorzej adaptują się do warunków miejskich, przykładowo w fazie Rollofa 0 nie ma świerków, pomimo to nie mogą one być wyeliminowane z nasadzeń. Duża liczba gatunków drzew na terenie miast jest korzystna dla jego ekosystemu, zwiększa bioróżnorodność, a przez to stabilność układu przyrodniczego miasta. Gatunki te wymagają jedynie sumiennej pielęgnacji, która powinna być ogólnym standardem dla wszystkich sadzonych drzew.

Skala Roloffa	Liczba drzew	Udział procentowy	Gatunki (liczba drzew danego gatunku)
0	111	38%	dąb czerwony (2 szt.), klon czerwony (4 szt.), jesion wyniosły (9 szt.), grab pospolity (9 szt.), lipa drobnolistna (12 szt.), jarząb mączny/ Arnolda (26 szt.), klon zwyczajny (49 szt.)
I	121	42%	kasztanowiec (1 szt.), jarząb mączny/ Arnolda (2 szt.), świerk kłujący (6 szt.), jesion wyniosły (12 szt.), dąb czerwony (13 szt.), klon zwyczajny (40 szt.), grab pospolity (47 szt.),
II	37	13%	świerk kłujący (1 szt.), jarząb mączny (2 szt.), jesion wyniosły (6 szt.), klon zwyczajny (6 szt.), dąb czerwony (8 szt.), grab pospolity (14 szt.)
III	7	2,50%	jesion wyniosły (1 szt.), dąb czerwony (1 szt.), jarząb mączny (1 szt.), świerk kłujący (1szt.), grab pospolity (3 szt.)
martwe	7	2,50%	jesion wyniosły (1 szt.), dąb czerwony (1 szt.), klon zwyczajny (2 szt.), grab pospolity (3 szt.)
złamane (wandalizm)	5	2%	jesion wyniosły (1 szt.), klon zwyczajny (1 szt.), jarząb mączny (1 szt.), grab pospolity (2 szt.),

tab. 1 Zestawienie drzew według skali żywotności.

ryc. 23 Stan zdrowotny i rokowania życia drzew w skali Roloffa.
Udział procentowy drzew w skali Roloffa.

Kwestią niewyjaśnioną jest jednak w tym przypadku w jaki sposób możliwe jest egzekwowanie standardu skutecznej pielęgnacji w przypadku nowych nasadzeń. Wydaje się być niewystarczające odebranie ich po upływie 3 lat po posadzeniu. Jeżeli odebrane zostaną drzewa o słabej żywotności, wyczerpanych zapasach energetycznych, mają one wtedy niekorzystne rokowania życia.

WNIOSKI

Szanse na przyjęcie się nowych nasadzeń zwiększają się wraz z:

- 1) **prawidłowym doбором wielkości materiału szkółkarskiego**, zapobiegającym zniszczeniu drzew na skutek wandalizmu (obwód drzewa powyżej 20 – 25 cm),
- 2) **odpowiednim przygotowaniem podłoża** (dołu do sadzenia lub w razie złej jakości gleby zastosowaniu modyfikacji siedliska) do warunków odpowiednich dla rozwoju korzeni drzew), **prawidłowym posadzeniu drzew obejmującym**: cztery paliki zbite w skrzynkę na dwóch wysokościach, wiązanie taśmą szerokości min. 3 cm, zabezpieczenie przed psami i podkaszarkami siatką plastikową (dół przy palikach), wykonanie misy o średnicy min. 1 m, wymulczowanej warstwą minimum 5 cm (5-10 cm) przekompostowanej kory z wałem ułatwiającym podlewanie w pierwszym roku po posadzeniu dookoła misy (ryc. 24).
- 3) **przeprowadzeniem pielęgnacji trwającej optymalnie minimum 5 lat, uwzględniającej regularne podlewanie** z użyciem rozwiązania nie gorszego niż worki Treegator. (Wg obowiązującej Ustawy o ochronie przyrody, art.84 ust.5, organ, po upływie 3 lat od dnia przesadzenia albo posadzenia drzew, bada czy zachowały żywotność.) Gleba w sąsiedztwie drzew w tym czasie powinna być chroniona przed zasoleniem, zagęszczeniem i nie powinna być przekopywana na skutek remontów. Należy wyeliminować niebezpieczeństwo

uszkodzenia korzeni, pnia i korony drzewa. Nie wolno również stosować cięć redukujących koronę – materiał który jest sadzony powinien mieć odpowiedni pokrój, bez wad zwiększających ryzyko w przyszłości i musi mieć zagojone rany.

ryc. 24 Przykład prawidłowo posadzonego drzewa (fot. Smolorz).

W przypadku, kiedy drzewa są źle posadzone – stwierdzono brak misy, misa nie jest wykorzystana, pnie są uszkodzone mechanicznie (poranione przez kosiarkę lub drzewa mają nieprawidłowy pokrój: nie uformowana korona, stwierdzono niezagojone rany po cięciach, rozwidlenia V-kształtne, itp.) urzędnik ma prawo nie odebrać nasadzeń i domagać się ich wymiany lub poprawy sposobu sadzenia i zabezpieczania drzew.

Pomimo okresu 3 lat, po którym sprawdzane są nasadzenia zastępcze (UOOP, Art. 84, pkt. 4) pielęgnacja nowo sadzonych drzew powinna trwać 5 lat, należy przewidzieć na nią środki w budżecie nasadzeń.

W przypadku, kiedy drzewa będące nasadzeniem zastępczym obumrą przed okresem trzech lat, po zgłoszeniu tego faktu powinny nastąpić ich oględziny, a następnie wykonanie kolejnych nasadzeń i odbiór ich po okresie kolejnych 3 lat.

Jeśli drzewa nie obumarły po upływie 3 lat, ale w trakcie odbioru nasadzeń zastępczych stwierdzono słaby lub bardzo słaby stan zdrowotny, urzędnik nie może odebrać takich nasadzeń. Osłabienie drzew świadczy o ich nieprawidłowym pielęgnacji i wyczerpaniu zapasów energetycznych. Drzewa te nie będą miały zdolności do adaptacji do warunków stresowych, typowych dla środowiska miejskiego i w związku z tym mają słabe rokowania długiego rozwoju.

*ryc. 25 Nasadzenia zastępcze
(ul. Dywizjonu 303).*

W tym miejscu należy wskazać, iż w orzecznictwie sądowo administracyjnym wskazuje się w szczególności, że: „To, iż pień drzewa wypuszcza młode pędy nie oznacza, że drzewo zachowało swoją żywotność i w przyszłości utworzą koronę.”¹. Z tego względu, jeśli z opinii biegłego wynikałoby, że dane drzewo, pomimo życia po upływie trzech lat nie rokuje przeżycia (wspomniana wyżej 2 lub 3 faza żywotności Roloffa), to należy uznać, że nie zachowało ono żywotności w rozumieniu art. 86 ust. 2 UOOP, ze wszystkimi tego konsekwencjami.

*ryc. 26 Nasadzenia zastępcze
(ul. Kasprowicza).*

Spełnienie wymienionych wyżej warunków zwiększa szanse na prawidłowy rozwój drzew a co za tym idzie zachowanie nasadzeń zastępczych w krajobrazie zurbanizowanym naszego kraju, czyli tam gdzie są bardzo potrzebne mieszkańcom.

¹ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie z dnia 16 lipca 2008 r. sygn. akt II SA/Kr 440/08, dostępne poprzez Centralną Bazę Orzeczeń Sądów Administracyjnych <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/cbo/query>

Analiza skuteczności funkcjonowania przepisów o ochronie drzew oraz kompensacji przyrodniczej w procesach inwestycyjnych

Cel

Celem monitoringu było sprawdzenie prawidłowości działania mechanizmu nasadzeń zastępczych, działań podejmowanych przez urzędników dla ochrony drzew w procesach inwestycyjnych terenie m.st. Warszawy, zdiagnozowanie i opisanie głównych problemów związanych z wydawaniem zgody na wycinkę drzew oraz z ochroną drzew w tych postępowaniach, a także sformułowanie rekomendacji i rozwiązań służących poprawie zastanej sytuacji.

Część A - Analiza skuteczności funkcjonowania przepisów o kompensacji przyrodniczej w procesach inwestycyjnych

Zakres

Monitoring przeprowadzono w stosunku do postępowań dotyczących drzew znajdujących się na terenie piętnastu dzielnic Warszawy (w tym znalazły się również decyzje Stołecznego Konserwatora Zabytków). Przeanalizowano 56 spraw związanych z inwestycjami. Sprawy te dotyczą zarówno z inwestycji realizowanych przez podmioty prywatne - głównie deweloperów, jak i przez podmioty publiczne – jednostki organizacyjne m.st. Warszawy. Zbadano dokumentację wytworzoną w postępowaniach administracyjnych i na jej podstawie przeanalizowano skuteczność funkcjonowania przepisów odnoszących się do kompensacji przyrodniczej w procesach inwestycyjnych. Sprawdzone m.in. częstość wskazywania obowiązku dokonywania nasadzeń kompensacyjnych, ilości nasadzeń zastępczych w stosunku do drzew wyciętych, gatunki wskazywane do nasadzeń i ich parametry dendrometryczne oraz inne obowiązki nakładane na wnioskodawców w związku z wyrażeniem zgody na wycinkę.

W oparciu o analizę zdiagnozowano główne problemy związane z wydawaniem zgody na wycinkę drzew w zakresie nakładania obowiązku realizacji nasadzeń zastępczych lub opłat. Sformułowano także rekomendacje rozwiązań służące poprawie zastanej sytuacji.

Metodyka

Dokumentacje 56ciu spraw zgromadzono poprzez wnioskowanie do odpowiednich organów na podstawie analizy spraw umieszczonych na Ekoportalu. Zadanie to było problematyczne przez ogólnikowe informacje wpisywane na Ekoportalu, które nie pozwalają na sprawdzenie np. czy dana wycinka jest związana z inwestycją, czy ze względami bezpieczeństwa. Ten stan rzeczy spowodował, iż wnioskowano o dokumenty dotyczące ponad 150 spraw, aby uzyskać 56 spraw związanych z inwestycjami.

Otrzymana dokumentacja była przenoszona na formularz monitoringowy, co pozwoliło na dokonanie analizy porównawczej spraw.

Procedury prowadzące do usunięcia drzew i krzewów

Decyzje zezwalające na usuwanie drzew i krzewów należą do tzw. decyzji uznaniowych. Oznacza to, że organ administracji podejmujący rozstrzygnięcie, opierając się na konkretnym przepisie prawa, w danym stanie faktycznym, może wydać zezwolenie, lub też tego zezwolenia odmówić. Nigdy nie jest to jednak dowolność. Postępowanie to wynika z upoważnienia wyrażonego konstrukcją normy zawartej w przepisach ustawy, przez co uznanie to zawsze i w jakimś kierunku jest ograniczone².

Powyższe potwierdzają wyroki sądów administracyjnych, których główne przesłania można opisać jako stwierdzenia, iż:

- organ, rozstrzygając o wydaniu zezwolenia na usunięcie drzewa musi porównać interes społeczny w postaci ochrony drzew, z interesem indywidualnym ujawniającym się w zamiarze usunięcia drzewa;
- zezwolenie na wycięcie drzew może nastąpić jedynie w sytuacji, gdy przyczyna zamierzonego usunięcia drzewa podana we wniosku, zostanie przez organ uznana za przyczynę ważną, uzasadniającą rezygnację z przewidzianej ustawą ochrony drzew³.

Ponadto, jak podnosi się w doktrynie i co znajduje odbicie w orzecznictwie, uzasadnienie decyzji określanych jako uznaniowe jest poddane szczególnym rygorom: „W licznych orzeczeniach zapadłych na kanwie kontroli decyzji uznaniowych sądy administracyjne zwracały szczególną uwagę na dwie fundamentalne kwestie. Po pierwsze - decyzja uznaniowa wymaga szczególnej staranności ze strony organu jeżeli chodzi o ustalenie stanu faktycznego sprawy oraz rozważenie wszystkich jej aspektów, co powinno znaleźć wyczerpujący wyraz w uzasadnieniu. Wybór rozstrzygnięcia dokonany przez organ w ramach uznania administracyjnego może być zaakceptowany jako zgodny z prawem tylko wówczas, gdy będzie się opierał na w pełni wyjaśnionych okolicznościach faktycznych sprawy i nie będzie sprzeczny z zasadami logiki i wnioskami płynącymi z doświadczenia życiowego. Po drugie - granice dla uznania organu wyznacza zawsze jedna z podstawowych zasad postępowania administracyjnego, jaką jest zasada uwzględniania z urzędu interesu społecznego (publicznego) i słusznego interesu obywatela (jednostki) - art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego. Z zasady tej płynie wymóg dla organu, aby jego decyzja, wydana w ramach uznania administracyjnego, była wyrazem wszechstronnego rozważenia kolidujących ze sobą w danej sprawie interesów publicznego i indywidualnego.”⁴.

² A. Błaś, *Prawne formy działania administracji publicznej* (w: J. Boć, *Prawo administracyjne*, Wrocław 2007, s. 324-325.

³ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 13 czerwca 2012 r. sygn. akt IV SA/Wa 175/12, dostępne poprzez Centralną Bază Orzeczeń Sądów Administracyjnych pod adresem <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/cbo/search>

⁴ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Lublinie z dnia 16 października 2012 r. sygn. akt III SA/Lu 391/12, dostępne poprzez Centralną Bază Orzeczeń Sądów Administracyjnych pod adresem <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/cbo/search>

Analiza 56ciu decyzji wykazała, iż warszawscy urzędnicy, w większości przypadków podejmują decyzje zezwalające na usuwanie wnioskowanych drzew. Co więcej, wśród sprawdzonych decyzji nie było ani jednej odmownej, a tylko w pięciu postępowaniach odmówiono wycinki pojedynczych drzew, z całości wnioskowanych do usunięcia.

Przyczyny różnic w jakości wydawanych decyzji

Decyzje dotyczące zezwoleń na wycinkę drzew i krzewów są bardzo zróżnicowane. Ich odmiennosc pod względem merytorycznym, jest widoczna nie tylko w odniesieniu do analizy poszczególnych dzielnic, ale również w obrębie tego samego organu. Jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy jest z pewnością **brak standardów w tym zakresie, które ujednoliciłyby postępowanie**. Sytuacja ta powoduje, iż decyzje podejmowane są zgodne z subiektywnym podejściem danego urzędnika, jego wiedzą w tym zakresie i doświadczeniem. Nie stanowią zatem wyrazu jednolitej polityki m. st. Warszawy w stosunku do ochrony zieleni.

Również pod względem formalno-prawnym występują różnice w wydawanych decyzjach. Jednym z głównych powodów tego zróżnicowania jest **niejednolita interpretacja przepisów prawa, m.in.: ustawy o ochronie**

przyrody i kodeksu postępowania administracyjnego. Sytuacja ta związana jest m.in. z różnymi orzeczeniami sądów odnośnie tego samego przepisu prawnego lub takiego samego zagadnienia, a także z różnych komentarzy dotyczących tego samego zagadnienia prawnego lub problemu. Orzeczenia Samorządowych Kolegiów Odwoławczych, czy Wyroki Sądów Administracyjnych, badających sprawy w zakresie takiego samego problemu (np. dotyczącego stosowania nasadzeń zamiennych) bywają nie tylko odmienne, ale wręcz sprzeczne. W związku z powyższym dany organ, przyjmując wybraną linię orzecznictwa, prowadzi postępowania administracyjne zgodnie z daną, wybraną przez siebie wykładnią prawną. Ponieważ polski system prawny nie przewiduje precedensów, poszczególne organy przyjmują różne wykładnie prawne danego przepisu. Zdarza się również, że ten sam organ zmienia dotychczasową linię orzecznictwa na inną.

Wydaje się przy tym, iż przyjęcie przez m. st. Warszawę jednolitej polityki procedowania wniosków i jej konsekwentna obrona przed organami wyższych instancji, mogłoby przyczynić się do ujednolicenia orzecznictwa Samorządowego Kolegium Odwoławczego w Warszawie oraz sądów administracyjnych.

Zdiagnozowane błędy i naruszenia w decyzjach:

- różna interpretacja terminu „terenów zieleni”

Jednym z przykładów, związanych z możliwością różnej interpretacji zapisów prawa jest definiowanie terminu „terenów zieleni” (art. 5 pkt 21 u.o.p.). W przypadku usuwania drzew z tego typu terenów, organ może podwyższyć opłatę o 100% (zgodnie z art. 85 ust.6 u.o.p.). Co prawda większość komentarzy sugeruje, że wszystkie drzewa usuwane z terenu zwartej zabudowy miast i wsi stanowią tereny zieleni, jednakże nie jest to jedyna interpretacja. Zarówno komentarze do ustawy o ochronie przyrody, jak i wyroki sądów administracyjnych wskazywały różne wyjaśnienia definicji tego terenu. Brak jednolitej linii orzeczniczej w poszczególnych dzielnicach, przekładał się na odmienne interpretacje tego terminu, a co za tym idzie niektórzy nie podwyższali tej opłaty o 100%.

Przykłady rozbieżnych decyzji w tym zakresie:

→ Decyzja nr 57/2011 z dnia 25.05.2011r. (Bemowo) - w uzasadnieniu decyzji wskazano „[...] Naliczono podwójną opłatę [...] uznając powyższy teren za teren zieleni [...] Pojęcie terenu zieleni jak wynika z brzmienia w/w przepisu ma bardzo szeroki zakres przedmiotowy. W zasadzie można uznać, że w jego skład będzie wchodziło każde drzewo i krzew rosnący w granicach miast oraz w granicach wsi o zwartej zabudowie. Wskazać należy, że ustawodawca konstruując przepis nie poczynił wyłączeń. W świetle powyższego należy orzec jak w osnowie [...]”

→ Decyzja nr156/2011 z dnia 24.08.2011r. (Ursynów) - w uzasadnieniu decyzji wskazano „[...] mając na uwadze [...] wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 2 czerwca 2010 roku, (Sygn.Akt IV SA/Wa 476/10), z którego wynika, że zakres przedmiotowy tego pojęcia (tereny zieleni) jest szeroki, jednak nie uprawnia to organu do dokonania rozszerzającej wykładni i tak szeroko określonego pojęcia. W ocenie Sądu ustawowa definicja pojęcia terenu zieleni nie uprawnia do oceny, że każde drzewo czy

drzewa usytuowane w terenie zwartej zabudowy [...] stanowią tereny zieleni. Zdaniem Sądu definicja ustawowa terenu zieleni wskazuje na dwie zasadnicze cechy, a mianowicie formę zorganizowaną, jaką teren taki powinien wykazywać tworząc pewien kompleks czy zespół zieleni oraz publiczne jego przeznaczenie i dostępność ze względu na pełnienie funkcji estetycznych, rekreacyjnych, zdrowotnych lub osłonowych [...]”⁵ Przedmiotowe nieruchomości [...] nie wykazują powyżej cytowanych cech. W świetle powyższego [...] nie zakwalifikowano działek [...] jako terenów zieleni [...], a w konsekwencji nie podwyższono opłaty wynikającej z art.85 ust.6 ustawy powyżej cytowanej [...]”

- nieuwzględnianie wielopniowości drzewa

Jednym z najbardziej rażących i często powtarzanych błędów, jest uchybienie polegające na tym, że rzeczywista liczba drzew usuwanych, była znacznie większa, aniżeli wskazywana w decyzjach. Wynika to z faktu, że znacząca większość decyzji (poza jedną dzielnicą) dla drzew wielopniowych, było wydawanych na 1 drzewo, zamiast na rzeczywistą liczbę pni-drzew. Jest to niezgodne z art. 85 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody, który stanowi, że „jeżeli drzewo rozwidla się na wysokości poniżej 130 cm, każdy pień traktuje się jako odrębne drzewo”.

Sytuacja ta pojawiała się także, w decyzjach, które wymagały uzgodnienia z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska, w efekcie czego wydana na końcu procesu administracyjnego decyzja, obarczona była błędem, a tym samym wydana z rażącym naruszeniem prawa.

⁵ Centralna Baza Orzeczeń Sądów Administracyjnych:
<http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/1C72810D53>

Przykład: drzewa usuwane z pasa drogowego w związku z przebudową sieci ciepłowniczej. Zezwolono na usunięcie m.in. 54szt. drzew, z których część była wielopniowa. W związku z czym, faktycznie wycięto nie 54, lecz 99 pni drzew. Wprawdzie w analizowanym przypadku organ wydający zezwolenie wpisał w decyzji wszystkie obwody pni, jednakże organ uzgadniający (RDOŚ), w postanowieniu WPN-I.660.87.2011.AJ wskazał wyraźnie, że „...uzgadniam ... projekt decyzji w części zezwalającej na usunięcie z pasa drogowego ... następujących gatunków drzew: klon jesionolistny ... -19szt., robinia akacjowa ...-32szt., topola wierzba biała ...-2szt. ...” (łącznie 54 drzewa).

Powtarzający się wyżej wymieniony błąd, w postaci zezwolenia na usunięcie mniejszej ilości drzew niż rzeczywiście ma być wyciętych, w przypadku określenia warunku wykonania nasadzeń zamiennych w zamian za usuwane drzewa, determinował kolejne błędy polegające na zaniżaniu ilości drzew do nasadzeń zamiennych, jako warunku uzyskania zezwolenia. W przypadkach powyższych można sugerować się tym, że skoro dany organ wydający zezwolenie uważał, że drzewo wielopniowe jest jednym drzewem, to uznał tym samym, że za drzewo wielopniowe należy nasadzić jedno drzewo. Jednakże wywód taki jest niezgodny z ustawą o ochronie przyrody, gdyż zgodnie z art.83 ust.3u.o.p.stanowi że „[...] Wydanie zezwolenia [...] może być uzależnione od [...] zastąpienia ich innymi drzewami lub krzewami, w liczbie nie mniejszej niż liczba usuwanych drzew lub krzewów[...]”.

- uchybienia w protokołach z oględzin w terenie

Przeprowadzona analiza, wskazała, że zdarzają się postępowania, w których zarówno w decyzji, jak i w protokole z oględzin w terenie, nie opisano stanu faktycznego, będącego przedmiotem postępowania. W wielu przypadkach brak opisu –

charakterystyki drzew, a jedynymi danymi, które uwzględniono był gatunek i obwód drzewa oraz lokalizacja na mapie. W jednej z analizowanych dokumentacji, w uzasadnieniu decyzji wskazano jedynie „[...] potwierdzono zasadność wniosku, zgodnie z załączoną dokumentacją [...]”. Niestety w dużej części postępowań, zarówno w uzasadnieniach decyzji odnośnie zezwolenia na usunięcie drzew/krzewów i w załączonych protokołach z oględzin zawierały lakoniczne treści, nie opisujące stanu faktycznego (w tym stanu drzew) czy przyczyn wydania zezwolenia.

Przykładowo, jako opis stanu drzewa, stosowano sformułowania: „stan zdrowotny b. dobry”, „żywy”, „drzewa kolidują z realizacją osiedla mieszkaniowego”, „topola włoska-nr.8, zasycha, ubytek”.

Często, w decyzjach i protokołach pojawia się ogólny opis całego zadrzewienia, zamiast rzeczowego opisu poszczególnych drzew.

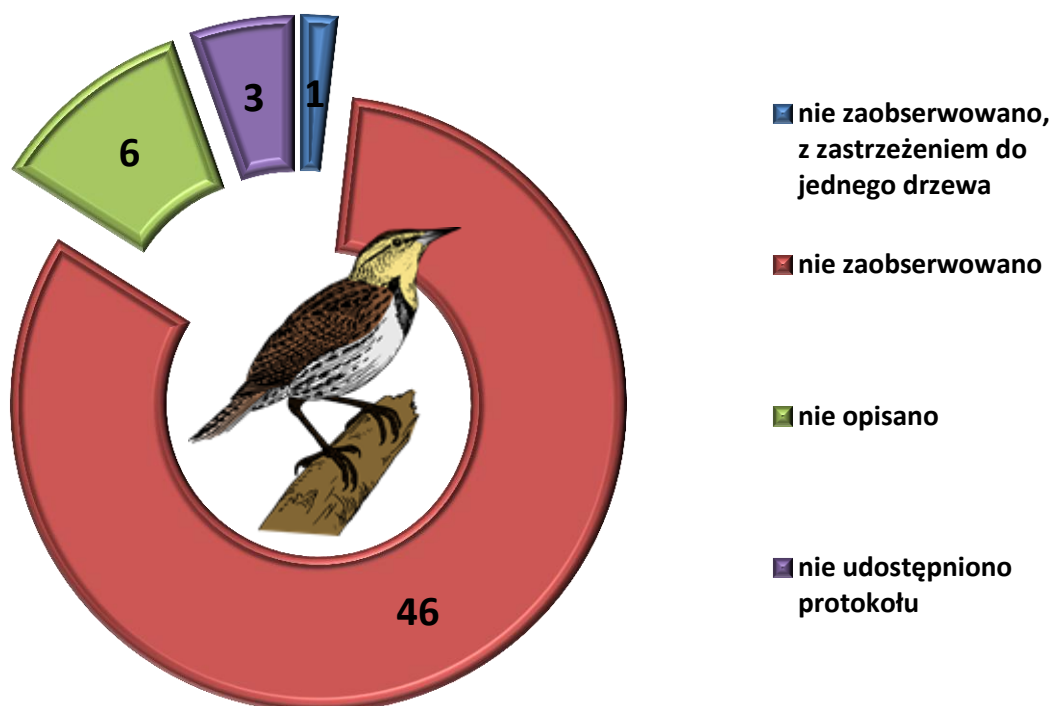
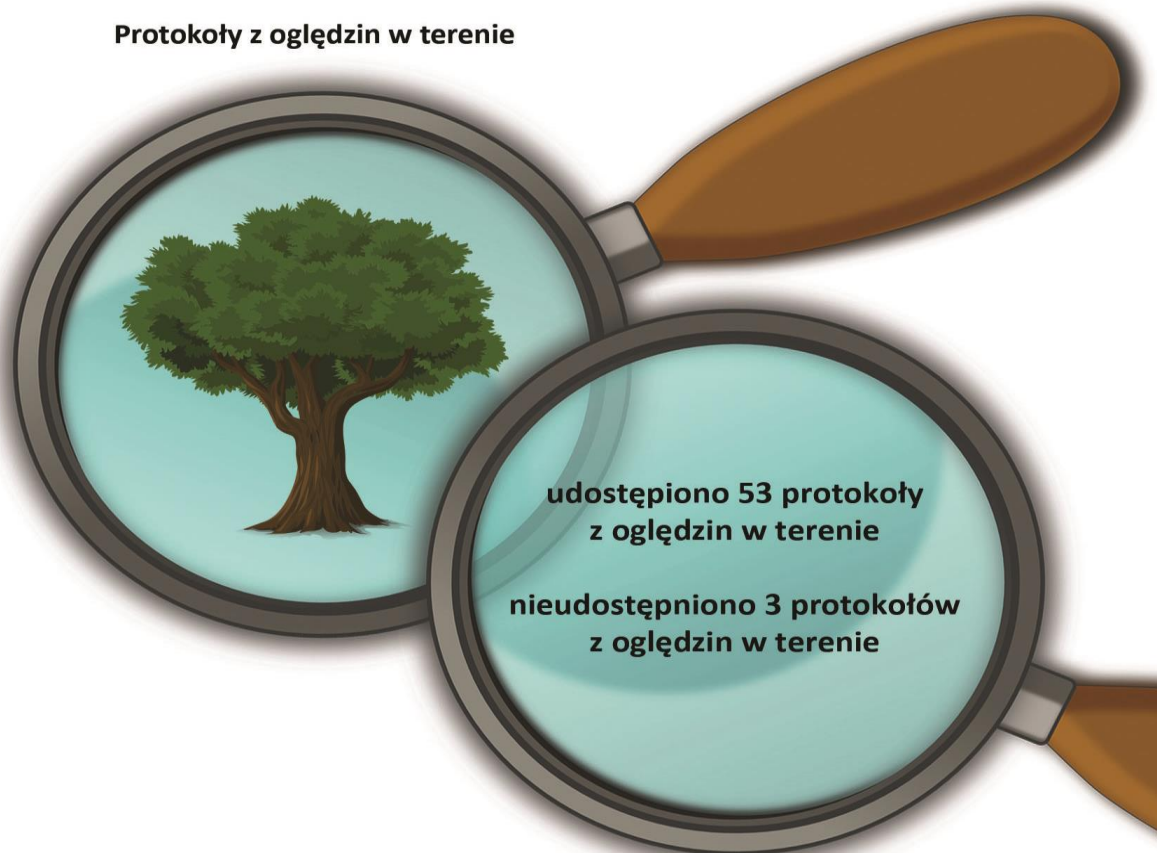
→ „Drzewa rosną na skarpie od str. ulicy Połczyńskiej, są w złym stanie zdrowotnym, poprzecyłane powalone bądź połamane”;

→ „podczas wizji lokalnejstwierdzono, że na w/w terenie rosną drzewa suche, chore, poprzecyłane, zagrażające bezpieczeństwu, opisane w osnowie. Rosną w dużym zagęszczeniu, na wysokich skarpach, mają częściowo poodkrywane korzenie, z zachwianą statyką, grożące wykretem”;

→ „drzewa wymienione w 2 pkt. orzeczenia, są w słabym stanie zdrowotnym, z dużą ilością posuszu, z ubytkami, częściowo połamane”;

→ „do usunięcia zakwalifikowano drzewa będące w bardzo złym stanie zdrowotnym, z wypróchnieniami, ubytkami i posuszem, suche, zasychające, poprzecyłane.”

Protokoły z oględzin w terenie

Analiza protokołów z oględzin w terenie wykazała, że w zdecydowanej większości przypadków nie zaobserwowano gatunków chronionych na przedmiotowych drzewach. Na 56 spraw, tylko w jednym przypadku pojawiły się zastrzeżenia związane z występowaniem gniazda niezasiedlonego przez ptaki.

**- uwzględnianie „złego stanu zdrowotnego”
jako przyczyny usunięcia drzew
kolidujących z inwestycją**

Niedoskonałość przepisów ustawy o ochronie przyrody, wymuszająca ich interpretację, pozwala również na naginanie przepisów, czego przykładem jest zwalnianie z opłaty za usuwane drzewa, w przypadku gdy urzędnik zapisze w decyzji, że usunięcie to jest związane z zabiegami pielęgnacyjnymi drzew i krzewów w zadrzewieniu (art.86, ust.1, pkt.8 u.o.p.).

W niektórych analizowanych decyzjach, pomimo że projekt inwestycji (i wniosek o wydanie zezwolenia na usunięcie drzew) zakładał usunięcie całego zadrzewienia (z danego terenu), gdyż kolidowało ono z planowaną inwestycją budowlaną, urzędnik prowadzący postępowanie dla części z usuwanych drzew wskazał, że za ich usunięcie nie jest naliczona opłata zgodnie z art.86, ust.1, pkt8 u.o.p., gdyż:

- „drzewa i krzewy wymienione w pkt.I.31-56 nie tylko kolidują z inwestycją lecz również kwalifikują się do usunięcia w ramach zabiegów pielęgnacyjnych....” (w tym dąb o obwodzie pnia 125cm, który w ogóle nie został opisany ani w uzasadnieniu do decyzji ani w protokole z oględzin. Nie wiadomo więc dlaczego nie naliczono za jego usunięcie opłaty);
- „wizja w tereniewykazała, że większość z w/w drzew i krzewów jest w dobrym, a część ze względu na zły stan zdrowotny kwalifikuje się do usunięcia w ramach zabiegów pielęgnacyjnych drzewostanu ...”;
- ”tawuły to stare krzewy o niskiej wartości przyrodniczej estetycznej o zamierających pędach suchych w dolnej części”.

**- wskazywanie terminu usunięcia drzew
w okresie ochronnym ptaków**

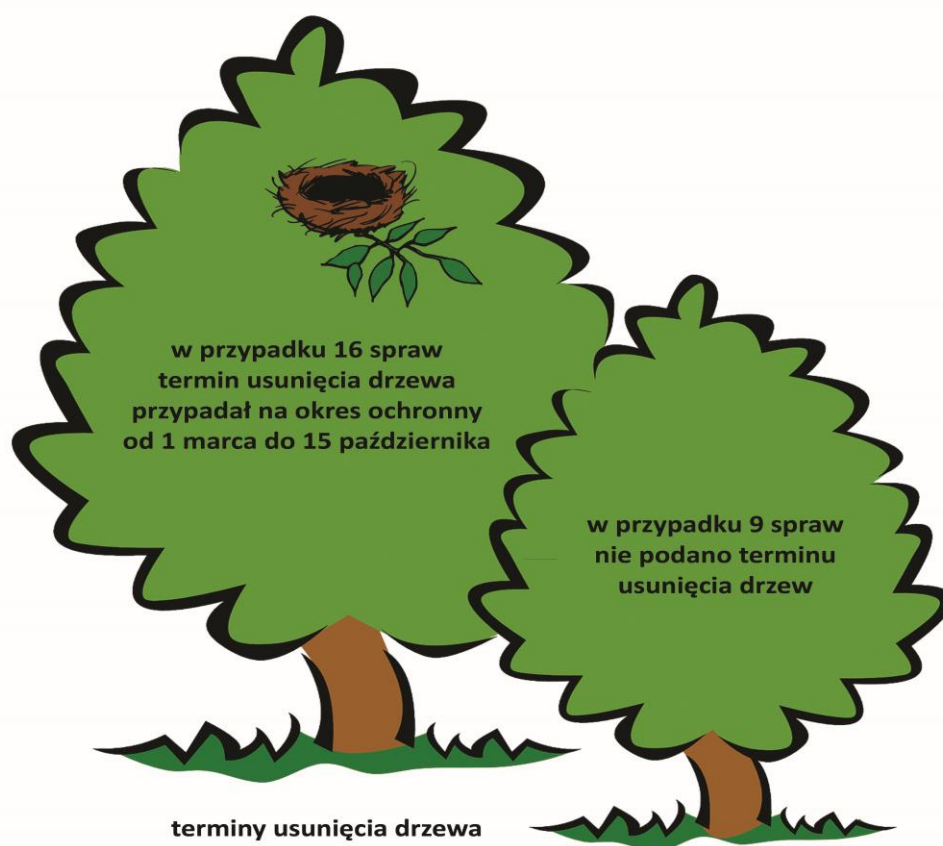
Okres lęgowy większości gatunków ptaków na występujących na terenie Polski zawiera się w terminie od 1 marca do 15 października. Wprawdzie w zdecydowanej większości przypadków, w trakcie oględzin terenowych, nie wykazano występowania ptaków bytujących na drzewach będących przedmiotem wycinki, jednak sprawdziliśmy jakie terminy były zalecane do przeprowadzania prac związanych z usuwaniem drzew.

Warto dodać, iż część oględzin terenowych została przeprowadzona w sezonie jesienno-zimowym, gdy nie ma możliwości jednoznacznego określenia obecności gatunków chronionych w sezonie lęgowym.

**- zwalnianie z wymogu wykonania nasadzeń
i opłat za usunięcie drzewa**

Część decyzji, w których zwolniono z opłat, nie wskazuje na wymóg wykonania nasadzeń zamiennych w zamian za usuwane drzewa, nie uzasadniając tego w żaden sposób. Nie wiadomo zatem, dlaczego organ mający stać na straży ochrony przyrody (art.3, 4 i 5 u.o.p.) zrezygnował z kompensacji przyrodniczej.

Takie uchybienia występują także w przypadku decyzji wydawanych po uzgodnieniu z RDOŚ, w sytuacji usuwania drzew w pasach drogowych dróg publicznych. Zdarza się, że zezwolenia te nie są uzależniane od zastąpienia ich nowymi nasadzeniami. Co więcej, w żadnej części decyzji, czy w protokole z oględzin nie wskazano powodów z których organ (zarówno wydający zezwolenie, jak i uzgadniający jego projekt) odstąpił od ponownego wprowadzenia zieleni przyulicznej.

Równie często zezwolenia nie zawierają w ogóle uzasadnienia, powołując się na art. 107 §4 ustawy Kodeks Postępowania Administracyjnego, który stanowi o tym, że można odstąpić od uzasadnienia decyzji, gdy ta uwzględnia w całości żądanie strony. Zaznaczyć trzeba, że art.107 §4 kpa można zastosować jedynie w określonych przypadkach (na co wskazuje art.107 §4 i 5 kpa), w szczególności, gdy decyzja uwzględnia w całości żądanie strony. Nie dotyczy to jednak decyzji rozstrzygających sporne interesy stron, a jak wiadomo decyzje wydawane w sprawie o usunięcie drzew i krzewów rozstrzygają sporne interesy stron - interes wnioskodawcy (dotyczący wycięcia drzewa) jest sprzeczny z interesem społecznym (zachowania tego elementu przyrodniczego).

Wymóg szczegółowego uzasadnienia podejmowanej decyzji o wyrażeniu zgody na wycięcie drzew lub krzewów wynika także, na co zwracano uwagę powyżej, z charakteru tej

decyzji, jako decyzji uznaniowej. Niedopuszczalne jest odstępowanie od uzasadniania decyzji o takim charakterze, na co wskazuje się od początku istnienia sądów administracyjnych w Polsce: „Decyzje wydawane w granicach tak zwanego uznania administracyjnego nie są wyłączone spod obowiązku ich uzasadniania na zasadach ogólnych kodeksu postępowania administracyjnego, chyba że z przepisów zawartych w ustawach odrębnych, wydanych przed wejściem tego kodeksu w życie, wynikała taka możliwość wyłącznie ze względu na bezpieczeństwo Państwa lub porządek publiczny”⁶.

⁶ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 19 grudnia 1984 r. sygn. akt III SA 872/84, dostępne poprzez Centralną Bazę Orzeczeń Sądów Administracyjnych pod adresem <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/cbo/search>

- lakoniczność w decyzjach wskazujących na wykonanie nasadzeń zamiennych

Decyzje są zróżnicowane również pod względem samego warunku, polegającego na wykonaniu nasadzeń zamiennych w zamian za usuwane drzewa/krzewy. Różnicowanie to polega nie tylko na samym wskazaniu warunku nasadzeń, ale i na różnych parametrach tychże nasadzeń. W części decyzji nie podawano gatunku drzewa, a jedynie wskazanie, że powinno to być drzewo ozdobne.

Przykładowe parametry warunku nasadzeń zamiennych:

- „[...] Zastąpić przedmiotowe drzewa 3 innymi drzewami wartościowymi przyrodniczo, wieloletnimi, szkółkowanymi, odpowiednimi do lokalizacji, w terminie do [...]”
- „[...] materiałem nasadzeniowym powinny być drzewa w postaci wieloletnich wyrośniętych sadzonek o dobrze wykształconym systemie korzeniowym i koronie [...]”
- Warunek zawiera ilość sztuk, termin wykonania nasadzeń zamiennych, termin poinformowania o dokonaniu nasadzeń zamiennych oraz wskazanie że „[...] Drzewa powinny posiadać równomiernie ukształtowaną, typową dla gatunku koronę oraz dobrze wykształconą bryłę korzeniową [...]”
- W innej decyzji wskazano że „na terenie nieruchomości ...będą wykonywane nowe nasadzenia drzew w ramach prowadzonej inwestycji ...nie zobowiązano strony do wykonania nasadzeń zastępczych”. Niestety nie wykazano czy straty w przyrodzie (spowodowane wycinką drzew) zostaną zrekompensowane przez te nasadzenia (wynikające z planu zagospodarowania działki do pozwolenia na budowę).

- pochopne umarzanie postępowania ws. drzew gatunków owocowych

Zdarzają się decyzje w których umorzono postępowanie w sprawie wydania zgody na usunięcie drzew gatunku śliwa ałycza, wskazując że są to gatunki owocowe. Nie odniesiono się do miejsca i charakteru istniejącego nasadzenia, w związku z czym przyporządkowano je do drzew owocowych wyłącznie w oparciu o gatunek, co jest niezgodne z linią orzecniczą, wskazującą, że „[...] o zakwalifikowaniu drzewa do grupy owocowych powinna decydować przydatność towarowa drzewa dla człowieka, a więc możliwość pozyskiwania owoców na jego potrzeby [...] czy drzewo ma przymiot owocowego, w znaczeniu jaki nadaje mu art. 83 ust. 6 pkt 2u.o.p. ustawy, powinien decydować również cel, w którym konkretne drzewo posadzono lub miejsce, gdzie rośnie. Tak więc dopuszczalnym jest uznanie tego samego gatunku drzewa, za drzewo owocowe, bądź ozdobne, zależnie od konkretnych okoliczności sprawy [...]” (Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Lublinie z dnia 7 grudnia 2010 roku II SA/Lu 580/10).

- wskazywanie wykonania nasadzeń zamiennych w postaci krzewów, za wycinkę drzew

Innym błędem było wskazywanie w decyzji obowiązku wykonania nasadzeń zamiennych innego rodzaju niż spowodowany uszczerbek w środowisku, np.: w zamian za usuwane drzewa wskazywano do posadzenia krzewy, np.:

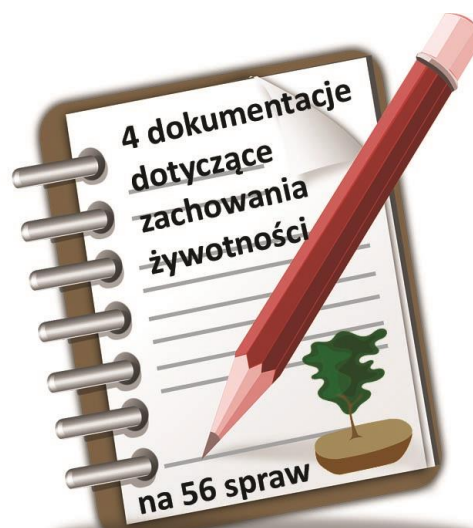
→ „zobowiązać ... do: przedstawienia w WOŚ projektu nasadzeń co najmniej 1000 krzewów ozdobnych na terenie własnym do końca kwietnia 2011r. oraz dokonania nasadzeń w najbliższym odpowiednim terminie” (w zamian za usuwane drzewa).

Warunek taki jest niezgodny z art.83 ust.3 u.o.p. który stanowi że „[...]Wydanie zezwolenia, [...] może być uzależnione od przesadzenia drzew lub krzewów w miejsce wskazane przez wydającego zezwolenie albo zastąpienia ich innymi drzewami lub krzewami, w liczbie nie mniejszej niż liczba usuwanych drzew lub krzewów”. Oznacza to, że w przypadku usuwania drzew można wskazać nasadzenia zamienne wyłącznie w postaci drzew, a w przypadku krzewów zamiennie krzewami.

- brak odbioru nasadzeń w terenie, oraz niesprawdzanie zachowania żywotności drzew po 3 latach

Trzeba zaznaczyć, że nie zawsze wiadomo, czy strona dopełniła wskazanego w decyzji obowiązku wykonania nasadzeń zamiennych, gdyż w zgromadzonych materiałach bardzo rzadko znajdowała się stosowna dokumentacja lub informacja o wykonaniu obowiązku. Nie zawsze też wiadomo, czy nowo posadzone drzewa w zamian za usuwane, zachowały żywotność po 3 latach od ich posadzenia, gdyż w przypadku wydania zezwolenia bez naliczenia opłat, jedynym warunkiem (jak można egzekwować) jest samo posadzenie drzew, a nie ich kontrola po 3 latach (jak w przypadku odroczonej na 3 lata wyliczonej opłaty).

W przypadkach, gdy ta informacja była przekazywana organowi, nie zawsze była ona sprawdzana w terenie – organ zadowalał się formą oświadczenia przesyłanego przez wnioskodawcę (stronę), w którym strona sama stwierdzała stan wykonanych nasadzeń zastępczych.

- wydawanie decyzji „samemu sobie”

Często pojawiającą się sytuacją, aczkolwiek zgodną z prawem, było wydawanie decyzji „samemu sobie”. Wszystkie decyzje wydawane w sytuacji, gdy wnioskodawca był zarazem organem wydającym zezwolenie, były de facto decyzjami wydawanymi „samemu sobie”

Dotyczy to sytuacji, w których zezwolenie na usunięcie drzew z terenów będących własnością gminy, wydane zostały z upoważnienia Prezydenta Warszawy, na wniosek osoby z upoważnienia Prezydenta Warszawy, a więc wydane samym sobie. Sytuacja taka wynikała jednak z błędnych przepisów prawa, gdyż ustawa o ochronie przyrody (do momentu zmiany u.o.p.) nie regulowała sytuacji związanych z wydawaniem zezwoleń na usuwanie drzew i krzewów w miastach na prawach powiatu, w których prezydent miasta wykonuje kompetencje starosty. Dopiero ostaną zmianą ustawy o ochronie przyrody w art.90 ust.2 wskazała,

że „[...] Jeżeli prezydent miasta na prawach powiatu sprawuje funkcję starosty, czynności, o których mowa w ust. 1, wykonuje marszałek województwa [...]”.

- pozytywne przykłady w postępowaniach o wydawanie zezwoleń

Przeprowadzona analiza wykazała, iż zdarzają się decyzje z obszernym wyjaśnieniem stanu faktycznego, opisującym daną sprawę i poszczególne drzewa, ale są to pojedyncze przypadki.

W jednym przypadku, do akt sprawy dołączono ekspertyzę dendrologiczną, wykonaną przez specjalistę dendrologa prof. Jacka Borowskiego z SGGW, opisującą stan

zachowania drzew wraz z wskazaniem konieczności ich usunięcia bądź pozostawienia.

Niektóre z decyzji zezwalały jedynie na usunięcie części z wnioskowanych drzew, natomiast dla pozostałej części z nich odmawiano wydania zgody.

Część postępowań prowadzono dosyć skrupulatnie, tzn. wyjaśniano stan faktyczny w terenie, nie potwierdzając wskazywanych we wnioskach przez strony podstaw wydania zezwolenia, jako drzew zagrażających bezpieczeństwu, martwych lub zamierających (co może też jednak wynikać po prostu z chęci uzyskania opłaty za wydanie zezwolenia).

Część B - Sprawdzenie działań podejmowanych przez urzędników dla ochrony drzew w dużych procesach inwestycyjnych na terenie m.st. Warszawy

Zakres

Monitoringiem objętych zostało 10 dużych wycinek inwestycyjnych, realizowanych na terenie Warszawy, w ciągu ostatnich 5 lat. Wybrane sprawy budziły kontrowersje i protesty mieszkańców, a informacje o nich pojawiały się w prasie lub na forach internetowych. W zestawieniu widnieją zarówno wycinki realizowane przez podmioty prywatne, głównie deweloperów, jak i przez jednostki publiczne. Analizując dokumentację sprawdzano m.in.: czy organ wydający zgodę na wycinkę zachował wybrane drzewa, czy zezwalał na wycinkę wszystkich wnioskowanych egzemplarzy, czy wykonano oględziny w terenie i w jakim miesiącu oraz czy zaobserwowano gatunki chronione, jakie gatunki drzew zostały wycinane, czy została naliczona opłata i ewentualnie podwyższona o 100% (ze względu na status zieleni miejskiej), czy zdecydowano o wykonaniu nasadzeń zastępczych (jeśli tak, to w jakiej ilości i jakie gatunki).

Metodyka

Założeniem monitoringu było sprawdzenie 10 największych wycinek związanych z inwestycjami, jednak wybór nie był oczywisty. Z jednej strony, jako „duże” rozumiano wycinki dużej liczby drzew, a z drugiej strony, sprawy, które budziły największy sprzeciw społeczny związany z wycinką drzew cennych dla mieszkańców. Na podstawie zapytań do wydziałów ochrony środowiska, oraz sprawdzania spraw widniejących na Ekoportalu, wybrano 10 spraw, które uznano za najbardziej istotne. Dwie inwestycje dotyczą wycinki bardzo dużej liczby drzew: 221 oraz 375 sztuk. Pozostałe osiem dotyczy wycinki drzew, w ilościach od 12 do 105 sztuk, z terenów, które pełniły rolę lokalnych skwerów, parków, miejsc odpoczynku, czy zabytkowych, starych alei. Następnie wnioskowano do odpowiednich organów o dokumentację spraw, a po jej uzyskaniu wypełniano formularz monitoringowy zawierający szereg pozycji pozwalających na wykonanie zestawienia porównawczego spraw.

Zestawienie 10 dużych wycinek inwestycyjnych realizowanych na terenie Warszawy w ciągu ostatnich 5 lat – załącznik nr 2

Zdiagnozowane błędy i nieprawidłowości

Protokoły z oględzin w terenie:

- brak załączonej inwentaryzacji drzew;
- brak opisu drzew, ich stanu, często lakoniczne sformułowania, np. „stan zdrowotny dobry”, „słaby”, „posusz”, „zasychające drzewa”;
- wykonywanie oględzin w miesiącach zimowych (5 na 10 spraw); wykonywanie oględzin w takim terminie może nastręczać trudności urzędnikowi niewprawionemu w ustaleniu witalności drzew (faktycznej ilości suszu gałęziowego), co z kolei może wpłynąć na decyzję o zezwolenie na wycinki, jak również na konieczność naliczenia opłaty. Ponadto w miesiącach zimowych nie ma możliwości obserwacji wielu gatunków chronionych lub cennych przyrodniczo (np. owocniki grzybów jednorocznych);
- brak opisu drzew, które były w wieku poniżej 10 lat lub należały do gatunków drzew owocowych – na których usunięcie, wg ustawy, nie jest wymagane zezwolenie;
- opisy w protokołach z oględzin, często odnoszące się do całego zadrzewienia, zamiast do poszczególnych drzew;
- brak danych identyfikujących dane drzewo – zamiast wskazania gatunku i obwodu pnia, wskazany jedynie numer inwentaryzacji dendrologicznej, odsyłający do odrębnego opracowania.

Decyzje:

- nieuzasadnione i budzące wątpliwości zwolnienia z opłaty za wycinkę drzew:

- w uzasadnieniu decyzji pojawia się informacja, że wskazane drzewa były w wieku poniżej 10 lat, dla drzew, których obwody wyraźnie wskazywały, że ich wiek

może przekraczać 10 lat, np. Topola osika o obwodach pni 40cm - 45cm;

- wskazanie na fakt, iż drzewa są w złym stanie zdrowotnym, lub że są poniżej 10 lat, przy jednoczesnym braku dokumentacji z oględzin potwierdzających ten fakt;
- brak podstawy prawnej do zwolnienia z opłat za usuwanie drzew;
- odniesienie do drzew owocowych, lub młodszych niż 10 lat, które nie zostały zinwentaryzowane w protokole;
- bezpodstawne zwolnienie z opłaty za orzech włoski i śliwę tarninę;
- niekonsekwencja w opisie zinwentaryzowanych drzew, np. uznanie drzew, jako takich, które nie są gatunkami szczególnie cennymi, gdy tymczasem w części uzasadniającej naliczenie opłaty zapisano już, że drzewa te owszem są gatunkami ozdobnymi, a więc cennymi.

- brak skutecznej, realnej ochrony drzew i zapewnienia kompensacji przyrodniczej:

- w 7 na 10 przypadków wnioskodawca uzyskał zgodę na wycinkę wszystkich wnioskowanych drzew;
- ustalenie nasadzeń zamiennych w liczbie dużo niższej aniżeli usuwane drzewa, nie wskazując w żadnej części decyzji dlaczego organ poczynił takie ustalenia, co jest niezgodne z przepisami ustawy o ochronie przyrody;
- w 2 na 10 przypadków, nasadzenia zastępcze nakazane do wykonania powielają się w innych analizowanych decyzjach odnoszących się do tej samej inwestycji (na późniejszym lub wcześniejszym etapie); oznacza to, iż faktyczna liczba nasadzeń łącznie, mogła być niższa aniżeli liczba wyciętych drzew;

- nie podwyższanie opłaty o 100% w przypadku wycinki drzew z terenów zieleni miejskiej - brak uzasadnienia zarówno faktycznego jak i prawnego zwolnienia z podwyższenia opłaty; brak w ogóle informacji dlaczego opłata nie została podwyższona o 100% - jakie były przesłanki nie zastosowania przepisu w tym zakresie;
- brak informacji czy wykonano oględziny pod kątem występowania gatunków chronionych;
- brak parametrów charakteryzujących drzewa/krzewy będące przedmiotami wydawanych decyzji, co jest niezgodne z art.107 §1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960r. Kodeks postępowania administracyjnego (tj. Dz. U. z 2016 r. poz. 23 z późn. zm.); w decyzji wskazano jedynie numer inwentaryzacyjny drzewa odsyłający do innego opracowania, zamiast podania gatunku i obwodu danego drzewa;
- przypadek zezwolenia na przesadzenia drzew, które nie widnieją we wniosku ani w protokole;
- nieprawidłowa diagnoza stanu zdrowotnego drzew: w uzasadnieniu decyzji „[...] Zieleń jest w zróżnicowanym stanie zdrowotnym – w stanie dobrym i bardzo dobrym są młodsze drzewa, natomiast wiele drzew rosnących w dużym zagęszczeniu ma zdeformowane pokroje, a także zasychają od dołu[...]” - należy zaznaczyć, że zasychanie od dołu najprawdopodobniej jest czynnikiem naturalnym i wynika ze znacznego zagęszczenia zadrzewienia w którym dolne partie korony oczyszczają się, co nie ma żadnego wpływu na stan ogólny drzew w tym ich vitalność czy statykę;
- nie uwzględnianie w naliczaniu opłat oraz nasadzeń zastępczych drzew wielopniowych: wskazano na usunięcie 60 szt. drzew(60 pozycji z inwentaryzacji), tymczasem w oparciu o załącznik nr 1 do decyzji wynika, że usuwano 69 drzew (gdyż część z nich to drzewa wielopniowe, rozwidlone poniżej 130 cm);

- problem „znikających drzew”:

- w jednej ze spraw pojawiła się dokumentacja uzupełniająca wniosek, w której inwestor wnosił o zmianę ilości drzew i krzewów do usunięcia poprzez ich zmniejszenie. Treść pisma wskazuje, iż w wyniku wstępnych oględzin drzew i krzewów, organ przeprowadzający oględziny stwierdził brak 13 drzew. Dalsze postępowanie nie prowadziło do wyjaśnienia, co się stało z drzewami, jedynie nakazano inwestorowi dostarczyć zaktualizowaną inwentaryzację;
- w innej sprawie pojawia się taki zapis: [...] Nr 31 – drzewo już wycięte pozostała karpa [...]”, jak wynika z „tabela nr 2” był to klon srebrzysty o obwodzie pnia 235cm – nie wiadomo z jakich przyczyn drzewo zostało usunięte, kiedy, przez kogo i czy w oparciu o zezwolenie;

Postępowanie

- brak komunikacji z mieszkańcami

W ani jednej z 10 spraw nie podjęto dialogu z mieszkańcami na temat faktu nowego zagospodarowania – zabudowania terenu, który stanowi fragment zieleni miejskiej. Na podstawie odnalezionych artykułów w prasie oraz w Internecie wiemy, iż mieszkańcy w większości spraw byli zaskoczeni faktem realizacji wycinki drzew z terenu, który jeszcze wczoraj był wykorzystywany jako skwer czy miejsce spacerów. Warto dodać, iż nie wszystkie decyzje stanowiły postępowania na prywatnych działkach deweloperskich. Część wycinek dotyczyła terenów zarządzanych przez miasto, a inwestycje realizowane po wycięciu drzew miały poprawić komfort życia mieszkańców, np. remont drogi czy budowa metra.

- zaobserwowane pozytywne elementy postępowania

- opinia dendrologa przed wycinką drzew – w 1 przypadku zapisano: „[...] dokonana ocena stanu zdrowotnego ww. drzew wnioskowanych do usunięcia, przy udziale specjalistów w zakresie chirurgii i pielęgnacji drzew oraz dendrologa [...]”;
- podwyższanie opłaty za wycinkę drzew z terenów zieleni miejskiej - spośród 8 przypadków, w których naliczono opłatę, w 6 podwyższono ją o 100% - teren zieleni miejskiej, lub teren będący w gestii konserwatora zabytków;
- wskazanie na wykonanie nasadzeń, pomimo wycinki martwych drzew: organ pomimo obligatoryjnego zwolnienia z opłaty, uznał że należy nałożyć obowiązek wykonania nasadzeń zastępczych w zamian za usuwane drzewa, wskazując iż „[...] Nasadzenia zastępcze będą stanowiły rekompensaty przyrodniczej. Ponieważ wycięciu podlegają drzewa i krzewy, w warunkach określonych w art.86 ust.1 ww. ustawy tj. bez pobierania opłaty za ich usunięcie, to nałożenie obowiązku dokonania nowych nasadzeń jest jedyną możliwą formą wyrównania uszczerbku w środowisku [...]”;
- pouczenie inwestora odnośnie obowiązków wynikających z ochrony gatunkowej, pomimo stwierdzenia braku występowania gatunków chronionych podczas oględzin w terenie;

REKOMENDACJE

- **Stworzenie standardów w zakresie wykonywania oględzin**, w tym:
 - wskazanie terminów ich wykonywania w celu zapewnienia rzetelnego przeprowadzenia oględzin również w zakresie występowania gatunków chronionych; wskazanie odpowiedniego terminu oględzin ma też na celu wyeliminowanie przypadków stwierdzania drzew martwych bądź zamierających, gdy osoba prowadząca oględziny nie ma doświadczenia w tym zakresie, a drzewa są w stanie bezlistnym;
 - wskazanie elementów jakie powinien zawierać protokół, tak aby wskazywały one zasadność zezwolenia lub odmowy wydania zgody na usunięcie drzew/krzewów;
- **Stworzenie standardów w zakresie elementów, jakie powinna zawierać decyzja** – częściowo postulat już zrealizowany poprzez wprowadzenie art.83d znowelizowanej (20 października 2015 roku) ustawy o ochronie przyrody.
- **Wypracowanie i określenie standardów nasadzeń zastępczych wykonywanych na terenie m.st. Warszawy w procesach inwestycyjnych**, realizowanych zarówno przez podmioty prywatne (m.in. deweloperów) jak i jednostki miejskie, oraz odrębnych w przypadku osób fizycznych, przykładowo:
 - prawidłowy dobór wielkości materiału szkółkarskiego, (obwód drzewa powyżej 18 (20) – 25 cm),
 - prawidłowy dobór gatunków, odpornych na uwarunkowania wzrostu i rozwoju drzew w terenach zurbanizowanych (narażonych na stres)
 - wyeliminowanie stosowania cięć redukujących koronę – materiał który jest sadzony powinien mieć odpowiedni pokrój, bez wad zwiększających ryzyko w przyszłości i musi mieć zagojone rany;
 - odpowiednie przygotowanie podłoża w celu stworzenia dogodnych warunków dla rozwoju korzeni drzew,
 - prawidłowe posadzenie drzewa obejmujące: 4 paliki zbite w skrzynkę na dwóch wysokościach, wiązanie taśmą szerokości min. 3 cm, zabezpieczenie przed psami i podkasz arkami plastikową siatką (dół przy palikach), wykonanie misy o średnicy min. 1 m, wymulczowanej warstwą minimum 5 cm (5-10 cm) przekompostowanej kory z wałem ułatwiającym podlewanie w pierwszym roku po posadzeniu dookoła misy;
 - prowadzenie pielęgnacji trwającej optymalnie minimum 5 lat, uwzględniającej regularne podlewanie – tak, aby po 3 latach obowiązek pielęgnacji przechodził na zarządzającego danym terenem, aby ten przez kolejne 2 lata prowadził pielęgnację;
 - gleba w sąsiedztwie drzew w tym czasie powinna być chroniona przed zasoleniem, zagęszczeniem i nie powinna być przekopywana na skutek remontów.

W/w standardy mają również oparcie w nowelizacji ustawy o ochronie przyrody z 20 października 2015 roku, gdzie w art.83d ust.4 wskazano, że „W przypadku uzależnienia wydania zezwolenia na usunięcie drzewa lub krzewu od wykonania nasadzeń zastępczych [...], zezwolenie to może określać dodatkowo warunki techniczne sadzenia [...] drzewa lub krzewu”.

→ **Stworzenie standardów informowania mieszkańców na temat planowanych wycinek drzew** na terenach należących do miasta, a w szczególności na terenach zieleni miejskiej, w tym:

- ujednolicenie i uszczegółowienie danych umieszczanych na Ekoportalu, tak aby informacje dostępne na głównej stronie wyszukiwarki zawierały min.:
 - liczbę drzew/krzewów objętych wnioskiem/decyzją
 - gatunki drzew/krzewów objętych decyzją
 - adres nieruchomości, której dotyczy sprawa
 - powód wycinki np. obumarcie drzewa, kolizja z inwestycją
- umieszczanie informacji w formie drukowanej w urzędach dzielnic oraz w Zarządach Gospodarowania Nieruchomościami, na temat wniosków na wycinkę drzew lub krzewów z terenów należących do m. st. Warszawy.

Co ma swój wyraz również w przepisach szczególnych m.in. w art.21. ust.1 i ust.2 pkt24 f Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2016 r. poz. 353 z późn. zm.) stanowiących o tym iż „Dane o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie zamieszcza się w publicznie dostępnych wykazach [...]zamieszcza się dane [...]wnioskach o wydanie zezwolenia i o zezwoleniach na usunięcie drzewa lub krzewu”.

Monitoring sposobu utrzymania i pielęgnacji zieleni miejskiej na przykładzie 10 losowo wybranych parków, skwerów i zieleńców

Cel

Cele monitoringu:

- sprawdzenie sposobu utrzymania i pielęgnacji zieleni miejskiej na przykładzie 10 skwerów, parków i zieleńców na terenie m.st. Warszawy;
- zdiagnozowanie i opisanie głównych problemów związanych z zarządzaniem i utrzymaniem terenów zieleni;
- sformułowanie rekomendacji i rozwiązań służących poprawie zastanej sytuacji.

Zakres

Monitoringiem objętych zostało 10 losowo wybranych terenów zieleni w Warszawie, w tym: 6 parków i 4 skwery z 9ciu dzielnic miasta. Podczas realizacji badania spytano zarządców terenów m.in. o: wysokość rocznych budżetów przeznaczonych na utrzymanie terenów, formę nadzoru nad realizacją zleconych prac, planowanie w gospodarowaniu terenami, aktualną dokumentację przyrodniczą terenu, a także możliwości włączania się mieszkańców miasta w zarządzanie i dbanie o tereny zieleni.

Metodyka

Tereny zieleni, które zostały objęte monitoringiem wybrano losowo z ogólnego zestawienia tego typu obszarów w Warszawie. Następnie sprawdzono zarządców tych terenów i przekazano im drogą elektroniczną formularz (narzędzie monitoringowe) przeznaczony do wypełnienia.

Sprawdzenie sposobu utrzymania i pielęgnacji zieleni miejskiej na przykładzie 10 skwerów, parków i zieleńców na terenie m.st. Warszawy

Nadzór nad terenami zieleni

Nadzór nad terenami zieleni prowadzony jest przez pracowników urzędów (w tym również Stołecznego Konserwatora Zabytków), lub jednostki budżetowe zarządzające danym terenem. Kontrola polega na prowadzeniu odbioru zleconych prac, zgodnie z umowami zawartymi z firmami zewnętrznymi. W sprawdzonych dzielnicach, terenami zieleni zajmuje się od 1 do 4 pracowników, którzy najczęściej mają w zakresie obowiązków także inne zadania.

W kwestii częstotliwości prowadzenia kontroli nie ma jednego przyjętego schematu. Dla części obiektów kontrola wykonywana jest w cyklach comiesięcznych. Zdarzały się przypadki ogólnikowych odpowiedzi, sugerujące że nadzór nad pracami prowadzony jest na bieżąco, ale nie określono dokładnej częstotliwości. Sporadycznie wskazywano, że oprócz comiesięcznych kontroli, dokonywane są dodatkowe wyrwykowe kontrole, podczas których wykonywany jest również przegląd drzewostanu parkowego. Częstotliwość realizowanych kontroli wynika raczej z treści podpisanych umów i nadzorowania ich realizacji, aniżeli z przyjętych standardów zarządzania terenami zieleni w danej jednostce.

Można więc przyjąć, że kontrola drzew nie jest prowadzona regularnie, a jedynie przy okazji innych czynności, podczas których urzędnik znajduje się w terenie, bądź odbiorów zleconych prac. Wyjątkiem jest Park Kombatantów, dla którego wskazano, że gospodarka drzewostanem polega na dwóch przeglądach w roku (późna wiosna i jesień) oraz bieżącym nadzorowaniu stanu drzewostanu, który odbywa się średnio raz w tygodniu. W analizowanych materiałach często brak jest informacji kto prowadzi monitoring drzew, jak często i w jaką metodą (np. VTA) oraz jakie dokumenty są tworzone z danej kontroli i co z nich wynika (np. czy

zlecane są prace na drzewach bądź ekspertyzy specjalistyczne).

Utrzymanie i pielęgnacja terenów zieleni

Analiza wykazała, iż umowy na utrzymanie i pielęgnację terenów zieleni nie dotyczą wyłącznie spraw związanych z substancją zieloną. Zadania zawarte w umowach to m.in.: utrzymanie czystości, utrzymanie zimowe oraz pielęgnacja zieleni niskiej i wysokiej.

Wszystkie prace objęte umową są planowane dla całego obszaru w danej dzielnicy, jako całość zadania, bez rozbicia na poszczególne prace i poszczególne tereny zieleni. W analizowanych przypadkach nie jest prowadzona ewidencja wydatków dla poszczególnych obiektów wchodzących w skład danego obszaru ogrodniczego, a jedynie w odniesieniu do całej powierzchni zieleni, która pozostaje w utrzymaniu danego wydziału (również nie jest ona rozbijana na poszczególne rodzaje prac). Nie ma zatem możliwości określenia jaka część budżetu zostaje wydatkowana na jaki teren zieleni, ani na jaki składnik danego obiektu.

Monitoring wykazał, iż dla analizowanych parków i skwerów nie zostały opracowane plany zarządzania, które określałyby szczegółowo program prac na dany okres. Wszelkie prace związane z utrzymaniem zieleni wysokiej (pielęgnacja i wycinka drzew) prowadzone są w oparciu o aktualne potrzeby i bieżące zlecenia.

Na 10 sprawdzonych terenów zielonych, tylko 3 posiadają aktualną inwentaryzację dendrologiczną, a dla jednego parku inwentaryzacja była wykonywana w czasie realizacji niniejszego monitoringu. Ponadto 4 obiekty nie posiadają aktualnej dokumentacji, a w odniesieniu do 2 nie udzielono odpowiedzi. W kilku przypadkach dzielnice posiadają aktualną inwentaryzację, a zebrane dane zostały zapisane w bazie

danych terenów zieleni m.st. Warszawy. Często jednak bazą do zarządzania są materiały z lat 60-90-tych ubiegłego wieku, a aktualne inwentaryzacje realizowane są jedynie przy okazji realizacji zamierzenia inwestycyjnego (np. rewaloryzacji parku bądź budowy terenu rekreacyjnego). W jednostkowych przypadkach zdarzają się inwentaryzacje obiektów w formie elektronicznej (np. w bazie ArtGis). Dla Parku Moczyłto prowadzona jest gospodarka i zarządzanie terenami zieleni w formie m.in. elektronicznej inwentaryzacji zieleni przyulicznej.

Partycypacja mieszkańców w gospodarowaniu terenami zieleni

Większość przedstawicieli analizowanych dzielnic, na pytanie dotyczące możliwości włączania się mieszkańców w zarządzanie terenami zielonymi, odpowiadała, iż mieszkańcy mogą korzystać z budżetu partycypacyjnego, oraz inicjatywy lokalnej. Pojedyncze odpowiedzi wskazywały na możliwość zgłaszania zaobserwowanych nieprawidłowości, np. zniszczenia obiektów małej infrastruktury przez wandalów. Jedna dzielnica wskazała na możliwość uczestniczenia w konsultacjach społecznych związanych z modernizacją, lub tworzeniem nowych parków.

Na pytanie dotyczące tego, czy dzielnica widzi potrzebę angażowania mieszkańców w zarządzanie terenami zielonymi, nie uzyskano ani jednej odpowiedzi.

Możliwość udziału mieszkańców w zarządzaniu terenami zieleni jest jak widać ograniczona i sprowadza się w głównej mierze do składania propozycji projektów do budżetu partycypacyjnego.

Główne problemy związane z zarządzaniem i utrzymaniem terenów zieleni

- Brak standardów w zakresie wykonywania kontroli drzewostanu - metody i jej częstotliwości.
- Brak aktualnej inwentaryzacji zieleni.
- Brak planowanego, systemowego zarządzania terenami zieleni.
- Brak pracowników zajmujących się terenami zielonym w dzielnicy, których jedynym obowiązkiem byłoby gospodarowanie tymi terenami.
- Brak możliwości aktywnego włączania się mieszkańców w gospodarowanie i opiekę nad terenami zielonymi.

Rekomendacje i rozwiązania służące poprawie zastanej sytuacji

- **Opracowanie standardów wykonywania inwentaryzacji oraz zarządzania terenami zieleni** (szczególnie w odniesieniu do zieleni wysokiej – drzewostanu), w tym bieżących przeglądów i nadzoru nad realizacją zalecanych prac. Standardy powinny dotyczyć zarówno metody oceny drzew (np. ocena ryzyka jakie stanowi dane drzewo), częstotliwości wykonywania oraz sposobu zapisywania danych w edytowalnych programach (np. ujednolicona baza danych dla terenu całej Polski). Przykładem mogą być Niemcy, gdzie funkcjonuje program Baum Kataster. W programie każde drzewo posiada elektroniczną kartę identyfikacyjną zawierającą m.in. dane dendrometryczne, zidentyfikowane problemy (m.in. rany, zgnilizny, dziuple), zdjęcie oraz zalecenia na przyszłe lata.
- **Opracowanie standardów dotyczących wykonywania planów zarządzania parkami**, bazujących np. na przykładach z innych krajów europejskich.
- **Zinwentaryzowanie zieleni dla terenu całej dzielnicy**, a nie wybiórczo dla danego terenu.
- **Opracowanie standardów wykonywania corocznych wniosków budżetowych**, które powinny wskazywać poszczególne tereny zieleni i poszczególne zadania na danym terenie.
- **Ograniczenie obowiązków osób odpowiedzialnych za nadzór nad terenami zieleni** - zakres obowiązków osób zajmujących się terenami zieleni powinien zostać ograniczony do zarządzania terenami zieleni, tak aby osoba zajmująca dane stanowisko była w stanie realizować swoje zadania, które w tym przypadku wymagają ciągłej pracy w terenie (nadzorowania/kontroli, formułowania potrzeb, badania bezpieczeństwa w otoczeniu drzew, itp.).
- **Włączanie mieszkańców w bieżące działania na rzecz zieleni**. Jednym z przykładów może być tworzenie dzielnicowych grup współpracy z mieszkańcami w zakresie ochrony drzew (m.in. zaangażowanie osób w wykonywanie inwentaryzacji drzew, identyfikację problemów związanych z drzewami zagrażającymi, czy zamierającymi). Innym przykładem jest włączanie mieszkańców w opiekę nad lokalnymi skwerkami czy zieleńcami i pełnienie pieczy nad nimi. Tego typu rozwiązania z powodzeniem funkcjonują w innych krajach europejskich.

Załącznik nr 1 • Zestawienie inwestycji z nasadzeniami zastępczymi.

Lp.	Dzielnica	Rodzaj inwestycji	Data wykonania nasadzeń	Nasadzenia z decyzji	Nasadzenia sprawdzone w terenie	Opis stanu drzew
1	Bemowo	deweloper - budowa osiedla	do czerwca 2011r.	min. 12 drzew ozdobnych	12 szt. lipy drobnolistnej	Wszystkie drzewa w bardzo dobrej kondycji, oceniono wg skali Roloffa na 0, misy okorowane, większość drzew obsadzono krzewami. Zauważalne odrosty z paków śpiących
2	Bemowo	deweloper - budowa osiedla	do listopada 2012r.	min. 8 szt. drzew ozdobnych	odnaleziono: 2 szt. jarzębu mącznego, 1 szt. kasztanowca, 1 szt. klonu	Drzewa są w dobrej kondycji, oceniono wg skali Roloffa: 0 - 3 szt., I - 1 szt.
3	Bemowo	prywatna firma - przebudowa wlotu ulicy i realizacja inwestycji budowlanej	do kwietnia 2011r.	min. 30 szt. drzew ozdobnych	zlokalizowano 30 szt. jesionu wyniosłego	Drzewa w różnym stanie, wg skali Roloffa: 0 - 9 szt., I - 12 szt., II - 6 szt., III - 1 szt., martwe - 1 szt., wandalizm - 1 szt. drzewo zdewastowane – ułamane przy ziemi, ale ma liczne odrosty. U części drzew widoczne niezaleczone rany, odrosty z paków śpiących, suche pędy, suche końcówki przewodników, drzewa niszczone kosiarką, pH gleby 7,5.
4	Białołęka	deweloper - budowa osiedla	do maja 2011r.	30 grabów pospolitych	44 szt. grabu pospolitego w odmianie kolumnowej	Posadzono 44 drzewa, dość blisko siebie, tj. w odległości ok. 0,9m.; większość drzew jest w dobrym stanie, część posiada niezaleczone rany i uszkodzenia kory (9 szt.), jedno drzewo jest przechylone, gdyż napiera na nie drewniana deska, za którą jest usypana przyzma piachu. Niedawno zakończono przebudowę budynku przedszkola, co widać po nadsypanym piasku przy drzewach, ciężko określić jak drzewa były chronione podczas remontu. Drzewa oceniono w skali Roloffa: I - 42 szt., II - 2 szt.
5	Bielany	jednostka budżetowa m.st. Warszawy - budowa jezdni	do listopada 2012r.	16 drzew wieloletnich	25 szt. dębu czerwonego	Drzewa są w różnym stanie, zdiagnozowano niskie pH - 5 oraz przesuszenie gleby, nekrozę i fitoftorozę, niezaleczone rany oraz odrosty z paków śpiących; wg skali Roloffa: 0 - 2 drzewa, I - 13 drzewa, II - 8 drzew, III - 1 drzewo, jedno drzewo martwe.

6	Bielany	deweloper - budowa osiedla	do maja 2012r.	10 wartościowych przyrodniczo drzew	10 szt. jarzębu mącznego	Ocena w skali Roloffa: 0 - 5 drzew, I - 1 drzewo, II - 2 drzewa, III - 1 drzewo, jedno drzewo złamane - wandalizm, (ma mnóstwo odrostów z pąków poniżej złamania); zaobserwowano przyduszenie korzeni w dwóch przypadkach - za głęboko posadzono drzewa, widoczne uszkodzenia od kosiarki
7	Bielany	uniwersytet państwowy - budowa budynku	do czerwca 2012r.	4 drzewa i 30 krzewów wieloletnich	4 szt. klonu zwyczajnego w odmianie kulistej	Sprawdzono 4 szt. drzew zlokalizowane po prawej stronie od wejścia do budynku; w skali Roloffa 0 - 3 szt., bardzo ładnie zachowane i ukształtowane, Roloff 2 - 1 szt., martwe pędy, przewodniki z zasuszonymi końcówkami.
8	Praga Południe	deweloper - budowa osiedla	do czerwca 2012r.	107 drzew i 57 krzewów	8 szt. grabu pospolitego w odmianie kolumnowej – z powodu niedostępności publicznej terenu nie udało się policzyć liczby nasadzonych drzew	Sprawdzono kilka drzew w części dostępnej. Drzewa posadzone blisko siebie, w odległości maks. 1m, wszystkie wyglądają na zdrowe - brak oznak osłabienia drzew. Jedno drzewo obrosnięte prawdopodobnie chmielem. Roloff - 0 - 8 szt. drzew.
9	Praga Południe	jednostka budżetowa m.st. Warszawy - przebudowa pasa drogowego	do listopada 2013r.	74 szt. klonu pospolitego odm. "Columnare",	75 szt. klonu pospolitego	Sprawdzono wszystkie drzewa i wg skali Roloffa: 0 = 29 szt., I - 37 szt., II - 5 szt., martwe - 2 szt., wandalizm - 1 szt.; część drzew ma nekrozę, część liści jest przesuszona i drzewa posiadają odrosty z pąków śpiących; po zacienionej stronie ulicy drzewa mniej okazałe, ale w lepszej kondycji; drzewa posiadają niezaleczone rany, oraz rany od kosiarki.
10	Praga Południe	deweloper - budowa osiedla	do kwietnia 2014r.	min. 34 drzewa (8 grabów, 5 wiśni...)	8 szt. grabu pospolitego	Drzewa posadzone w pasie zieleni na skraju osiedla przy terenie stacji benzynowej. Podszycie drzew tworzą krzewy. Zauważalne cechy osłabienia drzew: uschnięte przewodniki, dwa drzewa posiadają odrosty z pąków śpiących, wszystkie drzewa posiadają rany po świeżych cięciach gałęzi na pniu; ocena w skali Roloffa: I (ok. 30% posuszu) - 3 szt. drzew, II (ok. 50% posuszu) - 5 szt. drzew.

11	Praga Południe	deweloper - budowa osiedla	brak danych, decyzja z grudnia 2010r.	24 klony pensylwańskie, 25 klonów czerwonych	13 szt. klonu zwyczajnego i 4 szt. klonu czerwonego	Drzewa są w dobrej kondycji, ale są podkaszane przez kosiarkę; część drzew posiada suche plamy na liściach; wg skali Roloffa: 0 - 17 szt.
12	Śródmieście	przedszkole państwowe - modernizacja placu zabaw	do sierpnia 2011r.	6 szt. klonu pospolitego w odm. kulistej, dereń kousa 7 szt., hortensja pnąca - 11 szt., akinidia pstrolistna - 10 szt., buszkszpany, trzmieliny itp.	6 szt. klonu zwyczajnego w odmienię kulistej - drzewa posadzone przy ogrodzeniu od strony ulicy - możliwa ocena "zza płotu"	Drzewa w dobrej kondycji, ale widoczne zasuszone końcówki liści. Jedno drzewo jest przycinane od góry, gdyż zostało posadzone pod innym dużym drzewem i koliduje z nim. W skali Roloffa: 0 - 3 szt., I - 3 szt.
13	Ursynów	sieć sklepów - budowa budynku handlowo-usługowego	do października 2011r.	13 szt. świerków, 18 szt. grabów oraz 1000 szt. krzewów	8 szt. świerka kłującego/ srebrnego i 18 szt. grabu pospolitego	Graby w złej kondycji - wg skali Roloffa: 0 - 1 szt., I - 2 szt., II - 7 szt., III - 3 szt., martwe - 3 szt.; dwa garby zdewastowane - wandalizm, ale mają liczne odrosty; przy ponownym sprawdzaniu jeden martwy grab został wyrwany! graby mają fitoftorozę, nekrozę; świerki w trochę lepszym stanie- wg skali Roloffa: 0 - 0 szt., I - 6 szt., II - 1 szt., III - 1 szt., część świerków ma przyhamowany wzrost pędów przez brak słońca; pH gleby 7.
14	Ursynów	deweloper - budowa osiedla	do kwietnia 2013r.	14 szt. robinii białych, 6 szt. jarzębów Arnolda, 5 szt. klonów 10 szt. klonów czerw., 15 szt. hortensji, 6 szt. cisów, 4 szt. koso-drzewiny, 1 szt. sosny Banksa, 1 szt. choiny kanadyjskiej	6 szt. jarzębu i 14 szt. robinii białej w odmianie kulistej	Drzewa w bardzo dobrej kondycji, jedyne zaobserwowane uszkodzenia to otarcia po taśmach przytrzymujących drzewo po posadzeniu, jedno drzewo – jarząb posiada posusz ok. 30 - 40%; wg skali Roloffa: 0 - 19 szt., I - 1 szt.

Załącznik nr 2 • Zestawienie 10 dużych wycinek inwestycyjnych realizowanych na terenie Warszawy w ciągu ostatnich 5 lat.

5	4	3	2	1	Lp.
Wycinka dużej ilości drzew na stoku, w miejscu który stanowi teren zielony, wykorzystywany rekreacyjnie. Przyczyna: budowa muzeum.	Wycinka dużej ilości starych, dorodnych drzew w Parku Świętokrzyskim oraz wzdłuż ulicy Świętokrzyskiej. Przyczyna: budowa Metra.	Wycinka na terenie, który stanowił ogólnodostępną przestrzeń rekreacyjną dla mieszkańców – teren nad jeziorkiem. Przyczyna: budowa osiedla.	Wycinka alei starych (ok. 70 letnich), drzew. Przyczyna: przebudowa drogi.	Bardzo duża wycinka Przyczyna: budowa osiedla.	<i>Dlaczego sprawa budziła sprzeciw społeczny</i>
80 drzew (głównie klony pospolite)	35 drzew (głównie platany i lipy)	24 szt. – różne gatunki drzew	60 szt. klonów srebrzystych	221 szt. (głównie kolony jesionolistne)	<i>O wycinkę ilu drzew wnioskowano</i>
76 drzew (w tym 3 szt. poniżej 10 lat)	30 drzew, umorzono postępowanie odnośnie wydania zezwolenia na usunięcie 5 drzew (w wieku poniżej 10 lat)	24 szt.	59 szt., brak zgody na wycinkę 1 szt.	221 szt. – drzewa całkowicie obumarłe	<i>Na wycinkę ilu drzew uzyskano zgodę</i>
Tak, w październiku	Tak, w czerwcu	Tak, w grudniu	Tak, w sierpniu	Tak, we wrześniu	<i>Czy przeprowadzono oględziny i w jakim miesiącu</i>
Tak – opłata odroczone/ Tak – teren stanowi teren pod zarządem Konserwatora Zabytków	Tak/ Tak – „...stanowią one teren zieleni, pełniące funkcję osłonową, rekreacyjną i zdrowotną (Park Świętokrzyski)...”	Tak/ Nie	Nie/ Nie dotyczy	Nie – zwolnienie z opłaty w przypadku wycinki obumarłych drzew/ Nie dotyczy	<i>Czy naliczono opłatę/ Czy podwyższono o 100%</i>
Tak	Nie	Tak	Tak	Tak	<i>Czy zobligowano do nasadzeń</i>
80 szt.: klony pospolite, klony jawory, klony srebrzyste, buki pospolite, dęby szypułkowe; określono parametry dendrologiczne.	Nie dotyczy	49 szt. drzew: klony pensylwańskie i czerwone - nasadzenia te zostały zaplanowane przez dewelopera jako zieleni osiedlowa i również te same drzewa zostały wymienione w innej decyzji na wycinkę drzew pod tą inwestycję.	74 szt. drzew, gatunek – klon pospolity, wskazano parametry dendrologiczne.	221 szt. drzew, nie określono gatunku, ale wskazano parametry dendrometryczne	<i>Jaka była ilość i gatunki nasadzeń</i>

10	9	8	7	6
Wycinka bardzo dużej ilości drzew. Przyczyna: budowa osiedla.	Wycinka drzew na zielonym skwerze pośród innych osiedli - teren ten stanowił miejsce odpoczynku mieszkańców. Przyczyna: budowa osiedla.	Wycinka dużej ilości drzew na terenie, który stanowił zielone miejsce w dzielnicy. Przyczyna: budowa osiedla.	Wycinka dorodnych, starych drzew w miejscu, które stanowiło lokalny skwer dla mieszkańców. Przyczyna: budowa osiedla.	Wycinka dorodnych, starych drzew w miejscu, które stanowiło lokalny zielony skwer dla mieszkańców. Przyczyna: inwestycja deweloperska.
373 drzewa	10 drzew + 7 drzew do przesadzenia	29 drzew (różne gatunki)	26 drzew	105 drzew oraz przesadzenie 6 drzew
373 drzewa (w tym 248 szt. - poniżej 10 lat i owocowe)	14 drzew + 3 do przesadzenia (w tym 5 owocowym – umorzono)	29 drzew	26 drzew (w tym 5 szt. poniżej 10 lat)	102 drzewa (w tym 14 szt. poniżej 10 lat) oraz przesadzenie 6 drzew
Tak, w styczniu	Tak, w styczniu	Tak, w marcu	Tak, w lipcu	Tak, w listopadzie
Tak – za 60 drzew/ Tak	Tak/ Tak: "...teren ten przeznaczony był pod zieleni towarzyszącą osiedlu "Jary" i do dnia dzisiejszego pełni taką funkcję..."	Tak/ Nie	Tak/ Tak - nieruchomości wpisana do rejestru zabytków i stanowi teren zieleni (ma charakter skweru)	Tak/ Tak - teren zieleni oraz nieruchomości wpisana do rejestru zabytków
Tak – za 65 drzew w złym stanie zdrowotnym	Tak – za jedno drzewo	Tak	Nie	Nie
40 szt. drzew, gatunki ozdobne, określono parametry dendrometryczne.	3 szt. topoli kanadyjskiej, określono parametry dendrometryczne.	35 szt. drzew liściastych i 12 szt. drzew lub krzewów iglastych → te same drzewa zostały wymienione w innej decyzji na wycinkę drzew pod tą inwestycję.	Nie dotyczy	Nie dotyczy

*"Jak traktujemy przyrodę zależy od tego kim jesteśmy,
jaka jest nasza świadomość,
jakie są nasze wartości"*
- Henryk Skolimowski

Fundacja alter eko

została założona w 2012 r. przez społeczników związanych od lat z organizacjami pozarządowymi. Założycielom organizacji od samego początku przyświecały wartości takie jak: zrównoważony rozwój, świadomość ekologiczna, ekoaktywność obywatelska. Celem, do którego dążymy, jest państwo i społeczeństwo zorganizowane wokół idei zrównoważonego rozwoju.

Staramy się równoważyć „powagę” idei ekologicznych łącząc je z dobrą zabawą i aktywnym spędzaniem czasu nakierowanym na pobudzanie do działania na rzecz przyrody. W tym celu organizujemy ekowolontariat pracowniczy, współorganizujemy akcje okolicznościowe w stylu eko, organizujemy ekoquesty, prowadzimy szkolenia i warsztaty o tematyce przyrodniczo-ekologicznej,

zakładamy ogródki i dbamy o zieleni, wydajemy publikacje i pakiety ekoedukacyjne.

Zapraszamy do współpracy mieszkańców Warszawy i okolic, przedstawicieli grup nieformalnych i organizacji pozarządowych. Chcemy zmieniać naszą okolicę. Masz pomysł na projekt na inicjatywę lokalną, lub do budżetu partycypacyjnego? Daj znać, pomożemy napisać wniosek i wspólnymi siłami go zrealizować. Mieszkasz w okolicy drzewa, które zasługuje na to by stać się pomnikiem przyrody? Powiedz nam o tym, wspólnie zawalczymy o niego.

Dowiedz się więcej:

www.altereko.pl
www.zoomnazielen.altereko.pl
[www.fb.com/fundacjaaltereko](https://www.facebook.com/fundacjaaltereko)

DRZEWORADNIK

"DRZEWORADNIK" powstał z myślą o tych wszystkich, którym los drzew nie jest obojętny i którzy chcą aktywnie włączać się działania, mające na celu ochronę cennych okazów drzew w swoim lokalnym środowisku. W publikacji znajdziecie zarówno podstawy prawne ochrony drzew, obszerny poradnik praktycznej oceny ich stanu, oraz garść informacji o naszym lokalnym, warszawskim systemie zarządzania zielenią miejską.

Mamy nadzieję, że wiedza zawarta w publikacji będzie pomocna i okaże się inspiracją do dalszego działania na rzecz przyrody.

Publikacja **DRZEWORADNIK** dostępna bezpłatnie
w wersji on-line na stronach Fundacji alter eko:
www.altereko.pl
www.zoomnazielen.altereko.pl

Jak skutecznie działać na rzecz ochrony zieleni w miastach?

Odpowiedź na to pytanie nie jest prosta, ale z pewnością w działania te należy włączać mieszkańców, którzy są najbliższą lokalnej przyrody. To przeświadczenie było naszą myślą wiodącą, gdy podejmowaliśmy pracę nad modelem partycypacji mieszkańców w gospodarowaniu zielenią. Zachęcamy do zapoznania się z naszą publikacją, w której staraliśmy się wypracować skuteczny i możliwy do wdrożenia schemat współpracy pomiędzy miastem i jego mieszkańcami.

Publikacja **ZIELONA PARTYCYPACJA** dostępna bezpłatnie
w wersji on-line na stronach Fundacji alter eko:
www.altereko.pl
www.zoomnazielen.altereko.pl

Więcej dowiesz się na:

www.altereko.pl

www.zoomnazielen.altereko.pl

www.facebook.com/fundacjaaltereko

ISBN 978-83-945899-1-2

9 788394 589912